

34(489)

B115-1

Vandforsyningen i hovedstadsområdet

Betænkning afgivet af
det af miljøministeren den
16. juli 1975 nedsatte udvalg
til undersøgelse af
problemerne omkring
vandforsyningen i
hovedstadsområdet

Marts 1977

**Betænkning afgivet af
det af miljøministeren den
16. juli 1975 nedsatte udvalg
til undersøgelse af
problemerne omkring
vandforsyningen i
hovedstadsområdet**

MILJØSTYRELSEN
BIBLIOTEK
STRANDGADE 56
1401 KØBENHAVN K.

Miljøministeriet, marts 1977

ISBN 87-503-2188-9 kpl.
ISBN 87-503-2189-7

Fu 00-109

INDHOLDSFORTEGNELSE.

	<u>Side</u>
<u>Kapitel 1.</u>	<u>Indledning.</u>
	Udvalgets nedsættelse, sammensætning og arbejde..... 3
<u>Kapitel 2.</u>	Kortfattet historisk baggrund 8
<u>Kapitel 3.</u>	
A.	Spørgsmålet om overdragelse af hovedstadsområdets fælles-vandforsyninger til Hovedstadsrådet 20
B.	Ekspropriations/godtgørelses-problematikken 27
<u>Kapitel 4.</u>	Mulighederne for at opnå en ensartet vandpris 33
A.	Udjævning ved Hovedstadsrådets overtagelse af områdets fælles-vandforsyninger 35
B.	Udligning af vandprisen i producent-/distributionsleddet 36
<u>Kapitel 5.</u>	Miljøstyrelsens vandprisundersøgelse vedrørende hovedstadsområdet, afsluttet i november 1976
A.	Økonomisk-statistisk spørgeskemaundersøgelse af vandforsyningen i hovedstadsområdet 38
B.	Interviewundersøgelse af vandpristfastsættelsens betydning for 11 særligt vandforbrugende virksomheder 43
<u>Kapitel 6.</u>	Overvejelser vedrørende ændrede styringsmuligheder m.v. for Hovedstadsrådet på vandforsyningsområdet 50
<u>Kapitel 7.</u>	
A.	Resumé på baggrund af udvalgets kommissorium 55
B.	Udvalgets indstilling 56

Indholdsfortegnelse over bilagshæfte I til betænkning afgivet af udvalget til undersøgelse af problemerne omkring vandforsyningen i hovedstadsområdet	72
---	----

Samling af de foreliggende aktstykker
i udvalgsarbejdet (bilagshæfte I)

Miljøstyrelsens vandprisundersøgelse
vedrørende hovedstadsområdet,
afsluttet i november 1976 (bilagshæfte II)

KAPITEL 1.

INDLEDNING.

Udvalgets nedsættelse, sammensætning og arbejde.

Under folketingets behandling af forslag til en hovedstadsreform og forslag til ændring af vandforsyningsloven i foråret 1973 var et af de centrale problemer om Hovedstadsrådets opgaver, spørgsmålet om vandforsyning.

Efter hovedstadsreformkommissionens indstilling fra 1971 skulle vandforsyningen inddrages under Hovedstadsrådets opgaver.

Dette forslag blev ikke fulgt op i det fremlagte forslag til en hovedstadsreform, idet man i dette indskrænkede Hovedstadsrådets opgaver vedrørende vandforsyning til "planlægning vedrørende vandforsyning og vandfordeling".

Under behandlingen af lovforslaget blev der fra visse sider lagt stor vægt på, at Hovedstadsrådets kompetence vedrørende vandforsyning blev udvidet i forhold til regeringens forslag. Baggrunden for denne holdning var ønsket om at få udlignet vandpriserne i hovedstadsområdet.

Under behandlingen tilsluttede folketinget sig regeringens forslag på følgende baggrund:

- a. Der gives Hovedstadsrådet mulighed for at overtage kommunale vandforsyningsanlæg - herved sigtes især på Københavns vandforsyning.
- b. Vandforsyningsloven tages op til revision i folketingsåret 1976/77.
- c. Ministeren nedsætter et udvalg omfattende repræsentanter fra bl.a. Hovedstadsrådet til undersøgelse af forholdene omkring vandpriserne, således at dette arbejde kan være afsluttet inden loven tages op til revision.

Ved lov nr. 545 af 17. november 1976 om ændring af lov om ændring af lov om vandforsyning og lov om offentlige veje, er revisionsbestemmelsen ændret således, at vandforsyningsloven nu skal optages til revision i folketingsåret 1977/78, således at dette kan ske sideløbende med revisionen af miljøbeskyttelsesloven.

På denne baggrund har miljøministeren ved skrivelse af 16. juli 1975 nedsat udvalget til undersøgelse af problemerne omkring vandforsyningen i hovedstadsområdet - i det følgende kaldt "vandprisudvalget" - med følgende kommissorium:

"Det udvalg, der nu nedsættes, skal have til opgave at undersøge forholdene omkring vandforsyningen i hovedstadsområdet med udgangspunkt i folketingets behandling i 1972/73 af forslag til lov om et Hovedstadsråd og forslag til lov om ændring af lov om vandforsyning og lov om offentlige veje.

Udvalget skal indledningsvis kortlægge og analysere forholdene omkring organisationen af fælles vandforsyninger og grundlaget for fastsættelsen af vandpriserne i hovedstadsområdet. Udvalget skal i denne forbindelse kortlægge og analysere vandprisfastsættelsens betydning for erhvervsvirksomheder og husholdninger. Til vandprisen henregnes prisen i producentleddet, en eventuel vandforsyningsafgift og en eventuel vandafledningsafgift.

Udvalget skal endvidere have til opgave at undersøge mulighederne for at opnå en ensartet vandpris i producentleddet i hovedstadsområdet, og i denne forbindelse undersøge om Hovedstadsrådets overtagelse af områdets fælles vandforsyninger vil fremme en udjævning af vandpriserne.

Uanset resultatet af udvalgets overvejelser skal udvalget endelig i sin indstilling til miljøministeren redegøre for, på hvilke vilkår og i hvilken takt en overdragelse af hovedstadsområdets fælles vandforsyninger til Hovedstadsrådet vil kunne finde sted.

Udvalget kan selv tage stilling til, hvorvidt det findes hensigtsmæssigt at nedsætte en teknisk undergruppe under udvalget.

Udvalget vil kunne tage kontakt med myndigheder, organisationer og enkeltpersoner, såfremt man finder dette hensigtsmæssigt med henblik på belysning af særlige spørgsmål."

Direktør Helge Odel, miljøstyrelsen, blev udpeget som formand for udvalget, der i øvrigt fik følgende sammensætning:

Formand for Hovedstadsrådet Bent Sørensen
Civilingeniør Hans Kaaris, Hovedstadsrådet
Borgmester Holger Waage, Hovedstadsrådet
Overborgmester Urban Hansen, Københavns kommune
Formand for Borgerrepræsentationen Egon Weidekamp,
Københavns kommune
Borgmester A. Stæhr Johansen, Frederiksberg kommune
Borgmester J. Gotfredsen, Gentofte kommune
Amtsrådsmedlem, borgmester Sv. Aa. Madsen,
Københavns amtsråd
Amtsrådsmedlem Frode Hansen, Roskilde amtsråd
Amtsborgmester Hans Andersen, Frederiksborg amtsråd
Borgmester Bent Pedersen, Kommunernes Landsforening
Borgmester Ib Juul, Kommunernes Landsforening
Viceborgmester Peter Hansen, Kommunernes Landsforening
Civilingeniør C. T. Winkel, Foreningen af Vandværker
på Sjælland
Fuldmægtig Jette Mersing, indenrigsministeriet
Kontorchef Ole Jacobsen, miljøstyrelsen
Kontorchef Inger Vaaben, planstyrelsen.

Efter formand for borgerrepræsentationen Egon Weidekamp's udnævnelse til overborgmester i Københavns kommune, har Københavns kommune været repræsenteret i udvalget ved overborgmester Egon Weidekamp og borgmester Lilly Helweg Petersen.

Som sekretærer for udvalget har fungeret miljøstyrelsens 6. kontor ved kontorchef Erling Rørdam og fuldmægtig Ulf Tvenstrup.

Udvalget holdt sit første møde den 16. september 1975, og udvalget har i alt holdt 9 møder.

Udvalget besluttede allerede på sit første møde at anmode nogle medarbejdere ved Danmarks Forvaltningshøjskole om at bistå udvalget med at kortlægge og analysere forholdene omkring organisationen af fælles vandforsyninger og grundlaget for fastsættelsen af vandpriserne i hovedstadsområdet, samt i denne forbindelse at kortlægge og analysere vandprisfastsættelsens betydning for erhvervsvirksomheder og husholdninger. Disse undersøgelser er herefter blevet gennemført af professor Steen Leth Jeppesen, lektor Niels Lauritsen og stud. polit. Ole Munck i samarbejde med udvalgets sekretariat, og resultatet af arbejdet er fremkommet i "Miljøstyrelsens vandprisundersøgelse vedrørende hovedstadsområdet" i november 1976. (Bilagshæfte II). Udvalget har endvidere anmodet de nævnte om at bistå sekretariatet med dets arbejde i øvrigt, og på denne baggrund har Forvaltningshøjskolen under udvalgets arbejde bl.a. udarbejdet en række notater med økonomiske vurderinger omkring erstatnings- og godtgørelsesproblematikken i forbindelse med etableringen af en fælles vandforsyningspolitik under Hovedstadsrådet, ligesom professor Steen Leth Jeppesen har deltaget i en række af udvalgets møder.

Med henblik på en vurdering af udvalgets forslag og oplæg, har udvalget endvidere nedsat et teknisk-økonomisk underudvalg med følgende sammensætning:

Direktør Christian Mogensen, Hovedstadsrådet

Planchef Hugo Marcussen, Hovedstadsrådet

Økonomidirektør J. Paldam, Københavns kommune

Direktør J. Aage Husen, Københavns Vandforsyning

Amtskommunaldirektør J. B. Pileborg, Københavns amtskommune

Stadsingeniør N. Fosdal, Rødovre kommune

Stadsingeniør Buch-Pedersen, Gentofte kommune

Amtsbiolog Per Andersen, Frederiksborg amtskommune

Amtskommunaldirektør G. S. Mark, Frederiksborg amtskommune

Stadsingeniør Chr. Steen Petersen, Helsingør kommune

Amtskommunaldirektør Ernst Verwohlt, Roskilde amtskommune,
(som stedfortræder for kommunaldirektør H. Jaquet)

Forvaltningschef Ove Eriksen, Roskilde amtskommune

Civilingeniør C. T. Winkel, Formand for Foreningen
af Vandværker på Sjælland

Professor Steen Leth Jeppesen, Danmarks Forvaltnings-
højskole og

Kontorchef Erling Rørdam, miljøstyrelsen. (Formand)

Som sekretær for underudvalget har fungeret fuldmægtig Ulf
Tvenstrup og civilingeniør Jens Kjems Toudal, miljøstyrelsens
6. kontor.

Efter anmodning fra udvalget har det tekniske underudvalg ud-
arbejdet en redegørelse for de afgifter, der har betydning
ved udligning af vandpriserne i hovedstadsområdet, en beskri-
velse af produktionssystem og distributionssystem ved vandfor-
syning og en redegørelse for mulige teknisk-administrative for-
dele og ulemper ved en målsætning, der sigter på en prisudjæv-
ning i henholdsvis producentleddet og i forbrugerleddet. (Bilags-
hæfte I, nr. 15, 16 og 17). Endvidere har det samlede underud-
valg vurderet og kommenteret den gennemførte vandprisunder-
søgelse vedrørende hovedstadsområdet.

KAPITEL 2.

KORTFATTET HISTORISK BAGGRUND.¹⁾

Den ældre vandforsyning.

Ved en lov af 20. august 1853 om nye vandanlæg tog man det principielle skridt at gøre vandforsyningen i Københavns kommune til en kommunal opgave. Loven foreskrev, at det nye anlæg skulle omfatte staden og dens forstæder (d.v.s. brokvartererne), og det blev særlig understreget, at den kommunale vandforsyning skulle kunne forsyne de grunde i København, som tilhørte staten og som hidtil havde været forsynet med vand fra den offentlige vandforsyning. Den endelige plan for stadens nye vandforsyning måtte af kommunen først føres ud i livet, når man havde opnået regeringens godkendelse.

Det endelige lovgrundlag for den københavnske vandforsynings virksomhed blev fastlagt i lov af 30. november 1857 om staden Københavns og dens grunds forsyning med vand fra de nye vandværker. Hovedbestemmelsen var, at enhver grundejer i staden og på dens grund havde ret til at få indlagt vand i sin ejendom i overensstemmelse med lovens forskrifter, der nærmere fastsatte, hvorledes vandværkernes drifts- og anlægsudgifter skulle udredes, hvad grundejeren kunne stille krav om, hvad vandet måtte benyttes til, hvorledes forbruget skulle måles etc. For så vidt angik grundejere uden for stadens grund - altså i amtskommunen - blev det bestemt, at vandværkets bestyrelse på begæring kunne levere vand, idet bestyrelsen selv kunne afgøre, om og på hvilke vilkår leveringen kunne finde sted.

Som følge af befolkningstallets hastige stigning og den kraftige forøgelse af forbruget pr. indbygger i forbindelse med den større hygiejne, indførelse af vandklosetter, øget vandforbrug i industrien etc. blev det nye vandværks kapacitet, der ved starten i 1859 androg ca. 5 mill. m³ årlig, hurtigt

1) Gennemgangen er i det væsentligste baseret på uddrag fra den af sekretariatet for hovedstadsreformudvalget udarbejdede redegørelse om hovedstadsområdet's befolkning, opgaver og økonomi, af november 1970.

utilstrækkelig. Københavns kommune etablerede derfor i de følgende år en række vandværker, der alle blev placeret uden for stadens område. Da der ikke fandtes lovregler om, hvorledes grundvandet måtte udnyttes, kunne kommunen indtil gennemførelsen af 1926-loven simpelthen opkøbe et egnet areal og dér starte produktionen.

Vandforsyningsloven af 1926

Den første generelle vandforsyningslov i Danmark var - lov nr. 54 af 31. marts 1926 om vandforsyningsanlæg. Hovedprincippet i den nye lov blev, at enhver videregående udnyttelse af vandforekomster fremtidig blev gjort afhængig af en koncession fra en offentlig myndighed, idet kendelser om adgang til vandindvinding skulle angive den maksimale årlige mængde, der måtte indvindes. På den anden side gav koncessionen indehaveren en ubetinget ret til at udøve den virksomhed, der omfattedes af kendelsen.

1926-loven bestemte dernæst, at videregående rettigheder som regel kun kunne erhverves af staten eller af kommuner - i særlige tilfælde dog af private for så vidt angik indvinding på egen grund. Loven medførte således en vis fortrinsstilling for den kommune, der beslutter at tage vandforsyningsopgaven op, men pålagde ikke kommunerne nogen pligt til at etablere vandforsyningsanlæg.

En tredje vigtig nydannelse i 1926-loven var reglen om, at lokale anlæg skulle have fortrinsret fremfor anlæg til forsyning af fjerntliggende områder, hvor der fremkom flere andragender om vandindvinding i et givet grundvandsområde, men hvor det ikke var muligt at imødekomme samtlige ønsker. Loven tog det forbehold, at de lokale interesser ikke måtte træde hindrende i vejen for anlæg, der havde større betydning for almenvellet.

Endelig henlagde loven afgørelsen af vandindvindingssager til de bestående landvæsensretter.

Tiden efter 1926

I medfør af bestemmelser i 1926-loven om fastsættelse af vandindvindingsrettighederne for de bestående anlæg kom landvæsenskommissionen af 1927 til at behandle en række sager vedrørende Københavns vandforsyning, som på dette tidspunkt havde borer i næsten alle områder i den vestlige del af Københavns amtskommune og tillige visse borer i Roskilde amtskommune. Under behandlingen af disse sager fremhævede Rødovre og Gladsaxe kommuner, at befolkningsudviklingen i disse kommuner - navnlig på lidt længere sigt - nødvendiggjorde en væsentlig udvidelse af den lokale vandforsyning, og at en sådan udvidelse ikke var mulig inden for kommunernes egne grænser, såfremt man som foreskrevet i 1926-loven skulle respektere Københavns vandforsynings hidtidige faktiske indvinding. De to kommuner var reelt kommet i samme situation som Frederiksberg kommune i 1911: Enten måtte man opnå en leveringsoverenskomst med Københavns kommune eller også måtte man selv opbygge nye anlæg uden for kommunernes grænser (og i praksis vest for det område, der allerede blev udnyttet af Københavns vandforsyning). Det lykkedes under landvæsenskommissionens forhandlinger med parterne at nå til en overenskomst, hvorefter Københavns kommune påtog sig at levere vand til de to nabokommuner, samtidig med at Københavns kommune gik ind på at afgive en betydelig indvindingsret i Rødovre kommune til brug for den lokale vandforsyning.

I den følgende tid etablerede Københavns vandforsyning nye vandværker omkring Marbjerg nordøst for Roskilde og Lejre, og landvæsenskommissionen kom således i løbet af 1930'erne til at fordele samtlige grundvandsforekomster i området mellem København og Roskilde. I det omfang, Københavns indvindingsrettigheder ikke på forhånd var en følge af den faktiske udnyttelse af grundvandet før 1926, forbeholdt landvæsenskommissionen som foreskrevet i loven det kvantum, der nu og i en overskuelig fremtid ville være brug for, til den lokale forsyning, og i øvrigt tillagdes Københavns kommune den resterende mængde.

I et par tilfælde kompliceredes fordelingen af indvindingsrettighederne i området vest for København af, at andre kommuner havde ansøgt om rettigheder, som i givet fald ville forringe

mulighederne for en effektiv udnyttelse af de planlagte københavnske anlæg. Problemet blev løst ved overenskomster, hvor de andre kommuner ganske vist opnåede de ønskede indvindingsretigheder, men indtil videre overlod indvindingen af de pågældende mængder til Københavns vandforsyning, der til gengæld forpligtede sig til at levere et tilsvarende kvantum til vedkommende kommune.

Gentofte kommune

Gentofte kommune, der omkring år 1900 havde etableret en kommunal vandforsyning, baseret på indvinding af grundvand, måtte med det voksende befolkningstal omkring 1930 erkende, at vandressourcerne inden for kommunen ikke i længden ville være tilstrækkelige. Gentofte sogneråd besluttede derfor at søge vandforsyningen suppleret ved indvinding uden for kommunen - en mulighed, som stod åben for Gentofte kommune i modsætning til de vestlige og sydlige forstadskommuner, fordi Københavns vandforsyning ikke havde etableret sig i det østlige Nordsjælland.

I 1932 blev der nedsat en landvæsenskommission til at behandle dette spørgsmål. Kommissionen henstillede, at Gentofte kommune indgik i et samarbejde med Lyngby-Tårnbæk, Gladsaxe og Søllerød kommuner med henblik på at søge fælles indvindingsret i området omkring Sjælsø.

Gladsaxe kommune foretrak imidlertid tidligt at knytte sin vandforsyning til Københavns kommune fremfor Sjælsø-værket. I 1947 udtrådte også Søllerød kommune af fællesskabet, idet Søllerød kommune mente at kunne dække sine behov gennem indvinding i sit eget område.

Sjælsø vandværk, der ejes af Gentofte kommune, blev herefter drevet i et fællesskab alene mellem Gentofte og Lyngby-Tårnbæk kommuner, idet begge kommuner samtidig bevarede de hidtidige anlæg inden for kommunernes egne grænser. Fællesskabet dækker nu ca. 62% af vandforbruget i Gentofte kommune og ca. 68% af forbruget i Lyngby-Tårnbæk kommune.

Hovedstadskommissionen

Vandforsyningsproblemerne indgik også i overvejelserne i hovedstadskommissionen (1939-48). Kommissionens grundsynspunkt blev formuleret i kommissionsflertallets lovforslag, hvorefter fremtidige interessekonflikter i området ikke blot skulle løses under hensyn til de direkte implicerede kommuner, men på den måde, som "for det samlede hovedstadsområde måtte anses for mest hensigtsmæssig, herunder også i teknisk og økonomisk henseende". Ved overvejelserne om det samlede områdes tarv skulle der tages hensyn til kommunernes byplanmæssige og hovedstadsområdets egne planmæssige dispositioner, ligesom forslaget påbød, at det foreslåede Hovedstadsråd skulle have lejlighed til at udtale sig om sagen.

I bemærkningerne til forslaget anførte hovedstadskommissionens flertal, at en del kunne tale for, "at vandindvindingen for hovedstadsområdet blev overført fra de enkelte kommuner til ét for hele området fælles organ", og det fremhævedes, at "bestemmelsen i lovforslaget, hvorefter Hovedstadsrådet under visse betingelser kunne overtage forvaltningen af fællesanliggender meget vel kunne tænkes at få aktuel betydning netop med hensyn til hovedstadsområdets vandindvinding".

1956-kommissionen

Indenrigsministeriet nedsatte i 1956 en kommission, der skulle overveje og afgive betænkning om, hvorvidt der - bl.a. af sundhedsmæssige grunde - burde foretages en revision af vandforsyningslovgivningen.

1956-kommissionens betænkning, der blev afgivet i 1961 (betænkning nr. 298 om vandforsyningslovgivningen) beskæftigede sig - ligesom hovedstadskommissionen - en hel del med de retlige problemer i forbindelse med sammenstødende kommunale vandforsyningsinteresser, herunder især forholdet til bestående vandindvindingsrettigheder. I kommissionens lovudkast anvistes der tre forskellige løsninger på sådanne interessekonflikter, nemlig inddragelse af bestående vandværkers indvindingsrettigheder til fordel for en anden kommune, pålæg til bestående vandforsy-

ningsanlæg om leveringspligt til andre kommuner samt tvangsmæssig gennemførelse af vandforsyningsfællesskab mellem flere kommuner.

For så vidt angik forslaget om leveringspligt for bestående anlæg skulle landvæsenskommissionen træffe bestemmelse om vilkårene, og det blev i lovforslaget præciseret, at leveringspligten ikke uden enighed mellem parterne kunne omfatte vand til virksomheder, der forbruger større vandmængder. I økonomisk henseende skulle den leveringsforpligtede vandforsyning holdes skadesløs i alle forhold vedrørende leveringspligten, herunder for alle omkostninger ved fremskaffelsen af vandet m.v.

Forslaget om tvangsmæssig etablering af kommunale vandforsyningsfællesskaber gik bl.a. ud på, at såfremt en kommune andrager om vandindvindingsret og begærer sagen gennemført i fællesskab med andre kommuner, og der ikke for vedkommende landvæsenskommission kan opnås enighed om et sådant fællesskab, skal sagen med kommissionens indstilling forelægges for indenrigsministeren, der om fornødent træffer afgørelse om, hvorvidt og i bekræftende fald hvorledes fællesskabet skal gennemføres.

Det kommissionsflertal (bl.a. omegnskommunernes repræsentanter i kommissionen), der havde fremsat dette forslag, bemærkede, at under hensyn til den hastige udvikling af det danske samfund og den store tilgang i befolkningsmængden, der kan konstateres år for år, må spørgsmålet om en mere rationel ordning af vandforsyningen kunne tages op til behandling for større områder under ét. Vandforsyningen er nemlig efterhånden blevet en så betydningsfuld opgave, at det allerede er og i stigende omfang vil blive nødvendigt, at et område bestående af forskellige kommuner sørger for sin vandforsyning gennem en fællesordning.

Et mindretal i kommissionen (bl.a. Københavns kommunes repræsentanter) kunne ikke tiltræde det nævnte forslag, men anførte, at det ikke kunne anses for en tilfredsstillende ordning, at indenrigsministeren skulle kunne gennemtvinge et fællesskab, uden at der i loven var givet retningslinier for, hvorledes de værdier, der ved et sådant fællesskabs etablering skulle afgives af en eller flere af de i sagen inddragne kommuner,

skulle vurderes, og uden at disse kommuners hidtidige vandforsyningsforhold ville blive sikret forud for afgivelsen.

Mindretallet var endvidere af den opfattelse, at der ingen trang var til en tvangsmæssig ordning som den af flertallet foreslåede, og at den naturligste løsning var den, der hidtil var praktiseret, nemlig at det større samfund, hvis det blev forlangt leverede vand til det mindre.

Vandforsyningsloven af 1969

På grundlag af kommissionsbetænkningen af 1961 fremsatte regeringen i 1967 forslag i folketinget til en ny vandforsyningslov. Lovforslaget - og den senere vedtagne lov nr. 169 af 18. april 1969 om vandforsyning - byggede i væsentlig grad på vandforsyningskommissionens forslag i betænkningen af 1961. Lovforslaget og den senere lov indeholder således bl.a. bestemmelser om inddragelse af allerede givne vandindvindingsrettigheder, leveringspligt for bestående offentlige vandværker til andre kommuner og tvangsmæssig gennemførelse af kommunale vandforsyningsfællesskaber vedrørende nye anlæg.

Det var indenrigsministeriets opfattelse, at vandforsyningsmæssigt samarbejde mellem en stor by og en række kommuner i byens indvindingsopland støttes af så væsentlige praktiske hensyn, at samarbejdet i reglen vil opstå frivilligt. Man mente dog ikke at kunne udelukke, at der, bl.a. under fremtidens mere komplicerede vandforsyningsforhold, kan opstå tilfælde, hvor der kan være trang til at gennemtvinge en ønskelig samordning. Bestemmelser i denne retning vil i øvrigt kunne give yderligere tilskyndelse til at etablere frivillige ordninger.

Indenrigsministeriet kunne derfor tiltræde, at der bør være mulighed for at pålægge en kommune pligt til at levere vand til en anden kommune. Man har ment, at landvæsensretten bør kunne træffe bestemmelse herom ikke alene under tvingende omstændigheder, men i alle tilfælde, hvor en fællesordning findes ønskelig.

Indenrigsministeriet var endvidere enig med kommissionens flertal i, at der bør være en adgang til tvangsmæssig stiftelse af kommunale ejendoms- eller driftsfællesskaber om vandforsyning. Under hensyn til, at man, hvis der findes en ældre, dominerende,

centralkommunal vandforsyning, antageligt mest naturligt vil udbygge fællesskabet ved at fastslå leveringspligt for central-kommunen, har man dog ment det rigtigst at begrænse reglen om tvangsmæssig oprettelse af fællesskaber til kun at angå opret-telse af nye vandværker. I så fald kan der næppe ventes væsentlig tvivl om vandprisen. Indenrigsministeriet har ment det ret-test også i disse tilfælde at henlægge afgørelsesmyndigheden til landvæsensretten.

Det folketingsudvalg, der behandlede lovforslaget, havde bl.a. hæftet sig ved "differentieringen af vandpriserne i områder, hvor et antal kommuner teknisk er henvist til at tage deres vand fra et større vandforsyningsanlæg, som tilhører en cen-tralkommune". Udvalget havde samråd om problemet med indenrigs-ministeren, der, for så vidt angik de allerede etablerede ret-tigheder, dog ikke fandt det rigtigt at gribe ind "uden samti-dig at kunne løse andre tvivlsspørgsmål mellem kommunerne på områder, der ikke vedrører vandforsyningen". Udvalget erklærede sig enig i dette synspunkt, idet man udtrykkelig henviste til, at hovedstadsområdets problemer på dette tidspunkt (marts 1969) var genstand for forhandling mellem kommunerne.

Bent Christensen udvalget

Spørgsmålet om hovedstadsområdets vandforsyning var ligeledes omhandlet i det oplæg, der i 1969 blev udarbejdet af det på initiativ af de tre amtskommuner og Københavns og Frederiksberg kommuner nedsatte særlige undersøgelsesudvalg vedrørende den fremtidige hovedstadsordning ("Bent Christensen-udvalget"). Der var i udvalget enighed om, at hovedstadsordningen ikke blot burde omfatte de retlige, koordinerende beføjelser med hensyn til egnsplanlægning og sygehusvæsen samt hovedkloakering og rensningsanlæg m.m., der er fælles for hele hovedstadsområdet, men tillige de to serviceopgaver, vandforsyning og kollektiv overfladetrafik, som man længe havde søgt en fælles løsning på, også selv om disse fællesopgaver i al fald i begyndelsen måtte omfatte et snævrere geografisk område end hele hoved-stadsområdet. I overensstemmelse hermed foreslog udvalget, at der oprettes et særligt kommunalt fællesskab (eventuelt et interessentskab) for vandforsyningen, foreløbig omfattende

Københavns og Frederiksberg kommuner og Københavns amtskommune, men med mulighed for senere tilslutning af Roskilde og Frederiksberg amtsråds kredse. Fællesskabet skulle inden for sit område fra starten overtage alle vandforsyningsrettigheder, der er knyttet til anlæg, som tjener til befolkningens almindelige forsyning med vand. Dog skulle fællesskabet indtil videre - på vilkår som fællesskabet selv fastsatte - kunne lade de hidtidige indehavere bevare de hidtidige rettigheder, når dette var begrundet i tekniske eller økonomiske hensyn. Fællesskabet skulle være forpligtet til at levere vand til de tilsluttede kommuner, og det skulle planlægge, bygge og drive de fælles forsyningsanlæg og fastsætte prisen for det vand, der skulle leveres til de enkelte kommuner. Den efterfølgende lokale distribution skulle derimod varetages af vedkommende kommune, der også selv skulle fastsætte forbrugerprisen.

Hovedstadsreformudvalget

Hovedstadsreformudvalget blev nedsat af indenrigsministeren den 5. maj 1970. Udvalget fik til opgave at overveje, hvilke ændringer i de bestående kommunale forhold m.m. i hovedstadsområdet, der måtte anses for ønskelige for at tilvejebringe et hensigtsmæssigt, administrativt og økonomisk grundlag for den fremtidige varetagelse af de kommunale og amtskommunale samt andre fælles opgaver inden for området.

I sin betænkning af april 1971 foreslog udvalgets flertal bl.a., at Hovedstadsrådet skulle overtage vandforsyningen i hovedstadsområdet, således at Hovedstadsrådet skulle levere vandet til kommunerne, hvorimod den enkelte kommune selv skulle varetage fordelingen inden for sine grænser.

I sine bemærkninger til forslaget anførte udvalget om behovet for en fælles vandforsyning:

"Vandproduktionen inden for Københavns kommunes anlæg og Gentofte kommunes fællesanlæg ved Sjælsø dækker i dag mere end 60% af hovedstadsområdets samlede forbrug af vandværksvand. Den koordinerede udnyttelse af områdets vandressourcer har således uden særligt lovgrundlag i kraft af centralkommunernes

indsats nået et ganske højt niveau, og udvalget har derfor overvejet, om der i forbindelse med en hovedstadsordning overhovedet er behov for at søge gennemført en yderligere koordination, eller om også den fortsatte udvikling kan baseres på frivillige aftaler.

Udvalget har imidlertid - i lighed med de udvalg, der tidligere har arbejdet med hovedstadsproblemerne - fundet det mest naturligt at foreslå vandforsyningen inddraget under et fremtidigt hovedstadsråds opgaver. Man har herved for det første lagt vægt på, at den fortsatte befolkningstilvækst og det i øvrigt voksende vandforbrug sammenholdt med knapheden på både grundvand og overfladevand i området vil skabe et øget behov for en koordineret udnyttelse af de eksisterende vandforekomster med lige adgang til forbrug af vand for alle dele af området. For det andet må der som følge af stigende investeringsudgifter i forbindelse med den nødvendige forøgelse af vandindvindingskapaciteten i området påregnes en fortsat øget prisdifferentiering ved vandleverancer til de senest tilkommende aftagerkommuner, hvilket efter udvalgets opfattelse ikke er acceptabelt på længere sigt i betragtning af områdets karakter af en funktionel enhed.

Under henvisning hertil og i erkendelse af vandforsyningsens afgørende betydning for områdets videre udvikling har udvalget fundet det rigtigt, at der pålægges Hovedstadsrådet det samlede ansvar for en fælles planlægning af områdets fremtidige vandforsyning og for tilvejebringelse af de fornødne anlæg til dækning af områdets vandforsyningsbehov.

Da der imidlertid ikke foreligger samme tvingende grunde til at bebyrde Hovedstadsrådet med varetagelsen af den lokale vanddistribution, finder man det rationelt, at der etableres en arbejdsdeling mellem Hovedstadsrådet og kommunerne, således at Hovedstadsrådet forestår vandproduktionen og fordeler vandet til kommunerne, medens det overlades til kommunerne selv at drage omsorg for planlægningen og udbygningen af den lokale distribution inden for deres respektive områder."

Endelig bemærkede udvalget om spørgsmålet om en ensartet vandpris i hovedstadsområdet:

"Som indledningsvis påpeget er det imidlertid ikke blot hensynet til den bedst mulige udnyttelse af områdets vandressourcer, der har begrundet udvalgets forslag om, at Hovedstadsrådet skal overtage ansvaret for den samlede vandforsyning i området, men tillige ønsket om at sikre en mere ensartet vandpris. I overensstemmelse hermed må det efter udvalgets opfattelse opstilles som en målsætning for Hovedstadsrådets fremtidige takstpolitik, at der efterhånden gennemføres ensartede priser på vand."

Hovedstadsreformen og ændringen af vandforsyningsloven i 1973

I den hovedstadsreform, som trådte i kraft i 1974, opgav man tanken om straks at samle fællesvandværker i hovedstadsområdet under en fællesdrift. I § 14 i lov nr. 331 af 13. juni 1973 om et Hovedstadsråd var det blandt Hovedstadsrådets opgaver anført, at rådet skulle "varetage planlægning af vandforsyning samt efter bemyndigelse fra ministeren for forureningsbekæmpelse varetage vandfordelingen og forestå udbygning og drift af vandforsyning". I overensstemmelse hermed var det i vandforsyningsloven som ændret ved lov nr. 373 af 13. juni 1973, jfr. bekendtgørelse nr. 524 af 26. september 1973, bestemt, at hovedstadsrådet skulle foretage planlægning af vandforsyningen for hovedstadsområdets vedkommende. I lovens § 4, stk. 2 og § 3, stk. 3, bestemtes det, at ministeren kunne overlade Hovedstadsrådet myndigheden til at afgøre vandfordelingssager i hovedstadsområdet og føre tilsyn med vandforsyningsanlæg der. Efter den nye bestemmelse i lovens § 21, stk. 3, kunne ministeren, når afgørende hensyn til hovedstadsområdets vandforsyning talte for det, efter anmodning fra Hovedstadsrådet bestemme, at rådet skulle overtage et kommunalt vandindvindingsanlæg inden for hovedstadsområdet; vilkårene skulle dog, hvis der ikke opnåedes enighed om dem, fastsættes ved lov.

Om de fremtidige planer for vandforsyningen i hovedstadsområdet udtaltes det i bemærkningerne til lov om et hovedstadsråd:

"På længere sigt er formålet med henlæggelsen af vandforsyningsopgaver til Hovedstadsrådet dels en koordination af udnyttelsen

af de givne vandforekomster, således at der for alle dele af området bliver lige adgang til forbrug af vand, dels en udjævning (i producent-leddet) af de meget varierende vandpriser. Med henblik herpå er det regeringens agt at foranledige en nøjere undersøgelse af forholdene omkring vandpriserne i hovedstadsområdet."

I folketingets udvalgsbetænkning angående lovforslaget udtaltes det: "Udvalget forudsætter, at der snarest må ske en udjævning af vandpriserne (i producent-leddet) i hele hovedstadsområdet og sikres alle dele af området lige adgang til forbrug af vand." Nødvendigheden af en undersøgelse af dette spørgsmål fremhævedes også under folketingets 2. behandling af lovforslaget. I § 25 i loven om et Hovedstadsråd blev det bestemt, at loven skulle forelægges til revision i folketingsåret 1976/77, og i loven om ændring af vandforsyningsloven bestemtes, at også denne lov skulle forelægges til revision i folketingsåret 1976/77, "navnlig med hensyn til spørgsmålet om udligning af produktionspriserne på vand i hovedstadsområdet." Disse revisionsbestemmelser er dog senere ændret til "folketingsåret 1977/78".

KAPITEL 3.

A. Spørgsmålet om overdragelse af hovedstadsområdet fællesvandforsyninger til Hovedstadsrådet.

Udvalgets drøftelser om Hovedstadsrådets eventuelle overtagelse af områdets fællesvandforsyninger skal ses på baggrund af de eksisterende faktiske forhold på vandforsyningsområdet. Der findes i hovedstadsområdet 92 offentlige vandværker og 414 private fællesvandværker. Det kan samtidig bemærkes, at der i området findes ca. 520 enkeltindvindinger med en vandindvinding på mere end 2000 m³ pr. år. Hovedparten af regionens vand oppumpes og distribueres dog af nogle få store vandforsyningselskaber. Således sker størsteparten af den offentlige vandforsyning fra Københavns vandforsyning og fra fællesudvalget for vandindvinding ved Sjælsø, der tilsammen i 1974/75 foretog en oppumpning og distribution på ca. 107 mio. m³, hvilket udgør ca. 60% af den totale distribution fra vandværker. En regional vandforsyning består i denne forbindelse af en vandindvinding til forsyning af flere kommuner samt et regionalt hovedledningssystem, og også Roskilde vandforsyning kan på denne baggrund betegnes som en regionalforsyning, således at disse tre regionale vandforsyninger tilsammen står for ca. 62%, (110,6 mio. m³) af regionens total forbrugte mængde ved vandværker, ialt 178,4 mio. m³.

Københavns vandforsyning varetager hele vandforsyningen i Københavns kommune samt leverer derudover traditionsmæssigt vand til delvis forsyning af Frederiksberg kommune, samt følgende 16 omegnskommuner: Albertslund, Ballerup, Brøndby, Gladsaxe, Glostrup, Greve, Herlev, Hvidovre, Høje-Tåstrup, Lejre, Roskilde, Rødovre, Torslunde-Ishøj, Tårnby, Vallensbæk og Værløse.

Disse leveringsforhold har ikke hidtil været lovreguleret, men sker i medfør af separate privatretlige leveringsoverenskomster.

Indvindingerne er fordelt på ialt 8 indvindingsområder, nemlig Sønder sø, Valby, Torsbro, Islevbro, Marbjerg, Lejre, Slangerup og Regnemark.

Den samlede årlige indvinding er ved landvæsenskommissionskendelser fastlagt til 125,15 mio. m³ (incl. 18,4 mio. m³ overfladevand). Den samlede nettoydsevne for samtlige værker må dog under hensyntagen til de senere års forringede grundvandsdannelser og diverse tab m.v. ansættes til 108,5 mio. m³ pr. år. For 1975/76 er budgetteret med følgende nettoforbrug:

Forbrug i Københavns kommune	60,4 mio. m ³
Målt levering til Frederiksberg kommune	8,0 mio. m ³
Målt levering til omegnskommuner	<u>30,0 mio. m³</u>
	<u>Ialt 98,4 mio. m³</u>

Fællesudvalget for vandindvinding ved Sjælsø, bestående af Gentofte og Lyngby-Tårnbæk kommuner er tildelt indvindingsretten i området ved Sjælsø. Samtlige anlæg ejes af og er bekostet af Gentofte kommune, ligesom administrationen af driften er henlagt under Gentofte kommune. Udover vandleveringer til Gentofte og Lyngby-Tårnbæk kommuner har fællesudvalget efter anmodning fra Hørsholm og Karlebo kommuner ved gensidige overenskomster forpligtet sig til at levere vand til disse kommuner.

Fællesudvalgets indvindingsret, der udnyttes ved Sjælsø vandværk, er for tiden 11 mio. m³ grundvand og 4,5 mio. m³ søvand, ialt 15,5 mio. m³ årlig. 0,1 mio. m³ årlig leveres dog til lokale forsyninger i Birkerød og Allerød kommuner.

Vandet fra Sjælsø vandværk til Hørsholm og Karlebo kommuner leveres gennem ledninger, der ejes af og er bekostet af disse kommuner, men delvis vedligeholdes af Gentofte kommune. Indvindingsanlæggene i Hørsholm og Karlebo er ligeledes bekostet af disse kommuner, men vedligeholdelse af dem indgår i Sjælsø vandværks driftsudgifter.

Gentofte vandforsyning omfatter herudover Bregnegårdsværket og Ermelundsværket med en samlet vandindvindingsret på ialt 4,4 mio. m³ pr. år.

Endelig kan det tilføjes, at Lyngby-Tårnbæk kommune har to vandværker indenfor eget område under egen administration med en samlet kapacitet på ca. 1,5 mio. m³ årlig.

I 1972 blev der mellem Fællesudvalget for vandindvinding ved Sjælsø og det såkaldte HAFHEST-udvalg, der bestod af kommunerne Fredensborg - Humlebæk, Græsted-Gilleleje, Helsingør, Helsingør og Hillerød, indgået en samarbejdsaftale om forundersøgelser og planlægning med henblik på en fælles udnyttelse af de disponible grund- og overfladevandsforekomster ved og i Esrum Sø.

Der nedsattes under samarbejdsudvalget et teknikerudvalg, som i februar 1973 afgav en intern rapport: "NORDVAND. Vandbehov i Samarbejdsudvalgets Forsyningsområde: Grundvandsindvindingsmuligheder", og på grundlag heraf fortsattes fællesskabet under navnet "NORDVAND-udvalget" med det formål at gennemføre en endelig undersøgelse af områdets indvindingsmuligheder for grundvand samt forslag til vandets behandling og distribution til de enkelte kommuner. I juni 1975 fremkom udvalget herefter med NORDVAND-rapporten om indvindingsmulighederne af grundvand i Esrum Sø-området.

Udover de eksisterende faktiske forhold på vandforsyningsområdet skal udvalgets drøftelser også ses på baggrund af en række tidligere drøftelser om vandforsyningsstrukturen i hovedstadsområdet.

Det fremgår således af den historiske baggrund, at en række tidligere udvalg har peget på det ønskelige i en samordning af hovedstadsområdets vandforsyninger i ét vandforsyningsselskab under Hovedstadsrådet. Senest fremgår det af baggrunden for vandprisudvalgets nedsættelse, at folketinget, under henvisning til Hovedstadsreformkommissionens indstilling fra 1971, og de førte drøftelser i forbindelse med gennemførelsen af en hovedstadsreform og oprettelsen af hovedstadsområdets trafikselskab, har ønsket at vandforsyningsloven skulle tages op til revision, og at der i denne forbindelse skulle gives Hovedstadsrådet mulighed for at overtage kommunale vandforsyningsanlæg, med særlig sigte på Københavns vandforsyning.

Dette skal igen ses på baggrund af et ønske om en udligning af de eksisterende forskelle i vandpriserne inden for hovedstadsområdet, herunder at det ikke vil være rimeligt, at de fremtidige udviklingsområder inden for hovedstadsområdet alene skal bære de store investeringsomkostninger til nye vandindvindingsanlæg. Samtidig har man ønsket at sikre Hovedstadsrådets

muligheder for en effektiv planlægning og udnyttelse af de eksisterende vandressourcer.

Udvalgets overvejelser om en eventuel overdragelse af hovedstadsområdets fællesvandforsyninger til Hovedstadsrådet er derfor sket på baggrund af en diskussionsskitse vedrørende et eventuelt forslag til lov om hovedstadsområdets vandforsyning, (bilagshæfte I, nr. 6), som er udarbejdet på baggrund af Hovedstadsreformudvalgets forslag til etableringen af et Hovedstadsråd, afsnittet om vandindvinding og vanddistribution, og som bygger på følgende hovedpunkter:

1. Hovedstadsrådet overtager alle vandindvindingsrettigheder, der indenfor hovedstadsområdet er tillagt anlæg, som tjener til befolkningens almindelige forsyning med vand.
2. Hovedstadsrådet kan træffe beslutning om overtagelse af anlæg, der er knyttet til rådets indvindingsrettigheder.
3. Det producerede vand fra alle ikke overtagne vandforsyningsanlæg, der er knyttet til Hovedstadsrådets indvindingsrettigheder, og som tjener til befolkningens almindelige forsyning med vand, opkøbes af Hovedstadsrådet til den aktuelle kostpris, som indgår i beregningen af en ensartet produktionspris.
4. Hovedstadsrådet leverer vandet til distribution ved kommunernes foranstaltning. Kommunerne varetager selv fordelingen af vandet indenfor deres grænser.
5. Hovedstadsrådet fastsætter senest 2 år efter lovens ikrafttræden en ensartet produktionspris for hele hovedstadsområdet for vand leveret til kommuner til distribution inden for de enkelte kommuner.

De nærmere vilkår for disse ændringer i de nuværende forhold er ikke nærmere berørt i diskussionsskitsen.

Der har som udgangspunkt været enighed om, at hovedstadsområdets nuværende vandforsyningssituation er karakteristisk ved to væsentlige positive træk. Der produceres og distribueres tilstrækkelige vandmængder af tilfredsstillende kvalitet, og der er tilvejebragt en meget høj grad af koordinering i såvel

udnyttelsen af ressourcer som i vandtransporten fra de fjernere liggende kildesteder. Begge dele skyldes primært den rolle Københavns vandforsyning og Gentofte kommunes anlæg ved Sjælsø på grund af den historiske udvikling har fået pålagt og har opfyldt. Samtidig er det dog i udvalget fremført, at den nuværende ordning af vandforsyningsforholdene og den eksisterende vandforsyningslovgivning ikke vil kunne klare problemerne under de fremtidige forhold med den bymæssige udvikling uden for København, og der må derfor under alle omstændigheder skabes et nyt lovgrundlag.

Københavns kommunes repræsentanter i udvalget har som udgangspunkt anført, at de indgreb som Hovedstadsrådet kunne foretage hovedsagelig synes at måtte ske efter følgende tre alternative løsninger:

1. Hovedstadsrådet kunne afkøbe Københavns kommune dens overskudsproduktion af vand (hovedoverenskomstordningen)
2. Hovedstadsrådet kunne opkøbe Københavns vandforsynings totale vandproduktion (opkøbsordning) eller
3. Hovedstadsrådet kunne overtage Københavns vandforsynings anlæg (overtagelsesordning).

Det er i denne forbindelse fremført, at planlægningsopgaverne ikke inden for Københavns vandforsynings hidtidige forsyningsområde ses at frembyde akutte problemer, der fordrer indgreb fra Hovedstadsrådets side, idet den allerede nu til rådighed stående ydeevne dækker både det nuværende forbrug og yderligere indebærer en reserve på ca. 10 mio. m³ vand. Det er ligeledes anført, at en egentlig samkøring mellem Københavns og Gentofte kommuners anlæg ikke er mulig uden betydelige udgifter til nye ledningsanlæg, og den praktiske nytte af en sådan koordinering må i øvrigt anses for ringe, idet de to vandforsynings anlæg hver for sig vil blive udnyttet inden for de nuværende forsyningsområder. Driften af vandforsyningsanlæggene må ledes centralt af højt kvalificeret personale, og dette må indebære, at der samtidig med en overtagelse af anlæggene sker en overførelse af såvel det ved de enkelte værker direkte ansatte personale som af den del af det centralt ansatte personale,

der er beskæftiget ved drift og administration af de anlæg, der overtages. Den nødvendige deling af det centralt ansatte personale vil utvivlsomt medføre problemer, da mange af de pågældende personer er beskæftiget ved drift og administration af såvel produktionsanlæg som distribution, og det er efter det foreliggende forslag kun produktionsanlæggene, der overtages af Hovedstadsrådet. Delingen vil antagelig indebære en vis samlet personaleforøgelse. Både for København og Gentofte vandforsyningers vedkommende vil størsteparten af det personale, der i givet fald skulle overføres være tjenestemandsansatte eller ansatte i en tilsvarende pensionsberettiget stilling. For de mange mindre anlægs vedkommende vil delingen af personalet i produktions- og distributionsleddet givetvis være endnu vanskeligere, men til gengæld vil behovet for overførelse af centralt ansat personale herfra være væsentlig mindre.

En økonomisk overtagelse behøver imidlertid ikke at indebære, at der straks etableres en sådan samkøring. Udbygningen af samkøringen må kunne ske gradvis i den takt, der måtte blive teknisk og økonomisk basis herfor og på grundlag af Hovedstadsrådets vandforsyningsplanlægning. Fremfor at begynde med en overtagelse af Københavns og Gentoftes anlæg, kunne det eventuelt synes mere hensigtsmæssigt at opbygge et produktionsselskab omkring hvert af disse hovedanlæg ved opretholdelse og udbygning af de etablerede leveranceforhold og det etablerede NORDVAND-samarbejde. Man kunne så afvente at foretage en senere sammenlægning til der eventuelt opstod et direkte behov derfor.

Det er imidlertid fra anden side i udvalget blevet anført, at en tilfredsstillende overordnet planlægning af hovedstadsområdets vandforsyning, som kan sikre en tilfredsstillende udnyttelse af vandressourcerne, formentlig må nødvendiggøre Hovedstadsrådets overtagelse af vandindvindingsanlæggene, idet der vil opstå en række store vanskeligheder, hvis man ikke går ind i en overtagelsesmodel. Hovedstadsrådet vil således ved den af Københavns kommune foreslåede entreprenørordning (opkøb af kommunens vandproduktion) kunne komme i en vanskelig situation. For det første vil rådet risikere, at behovet efter en tid vil overstige de mængder, rådet via hovedaftalen har rådighed over, uden at der på forhånd kan angives nogen umiddelbar

akceptabel løsning, som rådet i den situation kunne iværksætte. For det andet vil rådet stå over for meget forskellige interesser, da betalingsvilkårene for Københavns vandforsynings hidtidige medkontrahenter i dag er meget forskellige. På det foreliggende grundlag kan man derfor ikke anbefale hovedaftaleløsningen. På grund af Københavns vandforsynings dominerende stilling, vandindvindingsrettigheder og transportnet, vil det være nødvendigt at sikre Hovedstadsrådet temmelig afgørende indflydelse på forholdene inden for Københavns vandforsyning, hvis Hovedstadsrådets planlægning skal have nogen reel betydning.

Hvad angår de mange små kommunale og private anlæg er der planlægningsmæssigt næppe afgørende behov for at inkooporere dem i en eventuel fælles vandforsyning for hovedstadsområdet, bortset fra de anlæg, der måtte råde over betydelige uudnyttede reserver inden for de allerede givne indvindingstilladelser. Prismæssigt hører disse værker dog med i en udjævningsbestræbelser.

Det vil være meget tids- og arbejdskrævende at gennemføre en samlet overgang af de mange småværker til Hovedstadsrådet, og det ville formentlig indtil videre administrativt være u hensigtsmæssigt, om rådet skulle stå for anlæggenes drift. Man bør derfor i første omgang som en etapeløsning koncentrere samordningsbestræbelserne om de to store vandproducenter.

Flere udvalgsmedlemmer har som udgangspunkt fremhævet, at en entreprenørmodel på vandforsyningsområdet ikke vil være tilstrækkeligt som styringsmiddel, og det er derfor nødvendigt, at Hovedstadsrådet får overdraget vandindvindingstilladelserne for at kunne styre den nødvendige planlægning, og at dette så bliver kombineret med en hjemmel til senere at overtage vandindvindingsanlæggene. Hovedstadsrådet må dog i denne forbindelse have den fornødne frihed til at bestemme takten for overtagelse af vandforsyningsanlæggene under hensyntagen til planlægningen. Et enkelt medlem af udvalget har dog ønsket, at der fra starten gives nærmere retningslinier om tidsplaner for overtagelserne og en opgørelse over det samlede omfang af overtagelserne.

For så vidt angår Foreningen af private Vandværker er det blevet fremført i udvalget, at det foreliggende lovforslag vil

umyndiggøre de private vandværkers bestyrelser, og interessen for vandforsyningsanlæggene vil derfor falde bort. Både ud fra tekniske, økonomiske og politiske aspekter betegnes en overdragelse af hovedstadsområdet private vandværker til Hovedstadsrådet som absolut uhensigtsmæssig.

På denne baggrund må det således anføres, at udvalget ikke som udgangspunkt er enig i det nødvendige og hensigtsmæssige i en overdragelse af hovedstadsområdet fællesvandforsyninger til Hovedstadsrådet. Det skal dog understreges, at dette hænger sammen med spørgsmålet om de økonomiske vilkår i forbindelse med en eventuel overdragelse, hvilket er behandlet særskilt nedenfor under punkt B.

Da det imidlertid har været det væsentligste for udvalget, at sikre en fremtidig effektiv og overordnet styring af planlægningen og en hensigtsmæssig udnyttelse af vandressourcerne i hovedstadsområdet, sammenholdt med spørgsmålet om vandforsyning på ligelig økonomiske vilkår, har udvalget i fortsættelse af sine drøftelser om en eventuel overdragelse af vandforsyningsanlæggene til Hovedstadsrådet, nærmere overvejet eventuelle andre styringsmuligheder m.v. for Hovedstadsrådet på vandforsyningsområdet i forhold til den gældende lovgivning uden at være bundet af en overtagelsesordning, hvilket er behandlet i betænkningens kapitel 6.

B. Ekspropriations/godtgørelsesproblematikken.

På baggrund af sit kommissorium har udvalget i forbindelse med sine drøftelser om en eventuel overdragelse af hovedstadsområdet fælles vandforsyninger til Hovedstadsrådet nærmere overvejet de mulige økonomiske vilkår i forbindelse med en sådan overdragelse.

Udvalgets overvejelser har her især drejet sig om, hvorvidt den omhandlede overtagelse er en ekspropriation og dermed omfattet af grundlovens § 73, hvorefter ingen kan tilpligtes at afstå sin ejendom uden hvor almenvellet kræver det, og hvor dette kun kan ske ifølge lov og mod fuldstændig erstatning.

Det er i udvalget Københavns kommunes opfattelse, at man, ved bedømmelsen af, om Københavns vandforsyningsanlæg skal afstås til Hovedstadsrådet med eller uden betaling af erstatning, må tage sit helt primære udgangspunkt i grundlovens § 73. Det er således Københavns kommunes standpunkt,

at ordet "ingen" også dækker en kommune,

at ordet "ejendom" dækker både Københavns vandforsyningsanlæg og de Københavns vandforsyning lovlig tillagte vandindvindingsrettigheder,

at der, såfremt Københavns kommune ved lov tvinges til at afstå sådanne anlæg eller rettigheder, er tale om en ekspropriationssituation,

at Københavns kommune i så fald må være berettiget til fuldstændig erstatning herfor og

at spørgsmålet om erstatningens størrelse - hvis enighed herom ikke kan opnås - vil kunne indbringes til prøvelse af domstolene.

Københavns kommune kræver derfor en erstatning for Københavns vandforsynings anlæg svarende til disses salgsværdi. Denne er beregnet med udgangspunkt i genanskaffelsesværdien for værkerne, ca. 1,37 mia. kr., hvorefter dette tal er deprecieret med en enhedsfaktor på $1/3$, til ialt 926 mio. kr.

Gentofte kommune har foretaget en lignende erstatningsberegning, idet kommunen ligeledes er af den opfattelse, at Hovedstadsrådets overtagelse af kommunens vandforsyninger vil kræve en erstatning i henhold til grundlovens § 73. Værdiansættelsen andrager her ialt 209 mio. kr.

Københavns kommune har i en række notater understøttet sit juridiske udgangspunkt med henvisninger til den statsretlige teori, udviklingen i vandforsyningslovgivningen og herunder tidligere kommissionsbehandlinger af vandforsyningsproblemer samt tidligere overdragelsessituationer mellem offentlige myndigheder. Dette drejer sig således om etableringen af enhedspolitiet i 1938, de købstadskommunale sygehuses overgang til amtskommunerne i 1970, de kommunale gymnasiers overgang til

amtskommunerne i 1973 og specielt oprettelsen af hovedstadsområdets trafikselskab i 1973.

En række af udvalgets medlemmer er imidlertid på baggrund af notater fra Københavns amtskommune af den opfattelse, at ekspropriationssynspunktet ikke skal lægges til grund ved en eventuel lovgivningsbeslutning om overførelse af vandforsyningsanlæg fra kommunale instanser til Hovedstadsrådet, og de mener derfor ikke, der kan blive tale om at yde erstatning for vandforsyningsanlæggene. Dette bygger ligeledes på en henvisning til retskilderne vedrørende grundlovens § 73, idet det fastholdes, at en overførelse mellem offentlige myndigheder af faste ejendomme m.v., der sker i forbindelse med en generel lovbestemt overførelse af den offentlige opgave, til hvis varetagelse ejendommene m.v. hidtil har været anvendt, ikke er omfattet af grundlovens ekspropriationsregel, og i øvrigt under henvisning til følgende:

at der ikke findes bestemmelser om fuldstændig erstatning i nogen af de tidligere love m.v., der kunne danne paradigma, og at der ikke i forarbejderne til sådanne love er støtte for at antage, at lovgivningsmagten har opfattet bestemmelserne om overførelse af aktiver som ekspropriative,

at de love m.v., der har "ydte" godtgørelse til den afgivende enhed, primært har begrundet disse godtgørelsesbeløb med udligningsbetragtninger,

at i al fald de seneste års drøftelser i folketinget og i udvalg, nedsat af regeringen, om organisationen af hovedstadsområdets vandforsyning har forudsat, at problemet måtte finde en politisk løsning, og at denne løsning ikke på forhånd er låst fast på grundlovens ekspropriationsregel,

at de mere abstrakte hensyn og argumenter, der er opstillet i den juridiske teoris ekspropriationslære, i vidt omfang savner mening i den foreliggende sammenhæng, og

at ydelsen af "fuldstændig erstatning" ved en samordning af hovedstadens vandforsyning forekommer at ville være en lidet rimelig og aldeles uhensigtsmæssig "løsning".

Repræsentanten i udvalget fra Foreningen af private Vandværker

bemærker, at Foreningen under alle omstændigheder vil søge at gennemføre de private vandværkers krav om erstatning i tilfælde af kommunal overtagelse, i den udstrækning kravene skønnes berettigede. Men såfremt en kommune, efter overenskomst eller efter dom, skulle overtage et privat vandværk og indgå på at betale en efter uvildig vurdering fastsat erstatning, ville kommunen efter overtagelsen sandsynligvis kunne kræve det samme beløb tilbagebetalt i form af anlægsbidrag, som betingelse for fortsat levering. Under forudsætning af, at den nævnte vandforsynings kapacitet netop fuldt udnyttes, vil der derfor i realiteten næppe blive udbetalt erstatning for kommunal overtagelse af de konstaterede værdier. Derimod vil vandværkets interessenter formentlig normalt have ret til fuld erstatning for værdien af værkets kapacitetsreserve på overtagelsestidspunktet.

Efter anmodning fra udvalgets medlemmer, har sekretariatet endvidere udarbejdet en redegørelse for miljøstyrelsens opfattelse af ekspropriationsproblematikken, og heraf fremgår følgende:

- Det må som udgangspunkt antages, at en kommune principielt nyder beskyttelse efter grundlovens § 73.
- Det må endvidere som udgangspunkt antages, at vandforsyningsanlæg m.m. er omfattet af begrebet "ejendom" i § 73.
- Som en følge af disse vurderinger, må der formentlig antages at foreligge en ekspropriationssituation ved enkeltstående indgreb over for en kommune inden for det centrale sigte for § 73, f. eks. ekspropriation af et vandværk til fordel for gennemførelsen af et statsligt vejanlæg.
- Den anførte lovgivning, tidligere overdragelser m.v., indeholder ingen retlige vurderinger af § 73's betydning ved overdragelse af Hovedstadsområdet kommunale vandforsyningsanlæg til Hovedstadsrådet, idet det bemærkes, at hverken tilstedeværelse eller fravær af erstatning i en konkret sag er noget sikkert indicium i den ene eller den anden retning.
- Alle anførte tidligere overdragelser m.v. har fundet en politisk løsning.
- Det må i denne situation antages at være den overvejende politiske opfattelse, at der ikke foreligger ekspropriation.

- Det må derimod antages at være den overvejende politiske opfattelse, at der foreligger ekspropriation ved Hovedstadsrådets eventuelle overtagelse af private vandforsyningsanlæg, uden at der dog foreligger en egentlig retlig bedømmelse af spørgsmålet.

Det må på denne baggrund være miljøstyrelsens opfattelse, at Hovedstadsrådets overtagelse af de kommunale vandforsyningsanlæg i hovedstadsområdet ikke kan betragtes som en ekspropriation. Denne vurdering må selvfølgelig være behæftet med en vis usikkerhed grundet den atypiske situation, der ikke ses at have foreligget for domstolene før, og den endelige afgørelse må henhøre under domstolene.

Selvom det måtte antages, at der foreligger en ekspropriations-situation, må kravet om fuldstændig erstatning siges at være en standard af betydelig elasticitet, der henviser til den til enhver tid gældende almindelige erstatningsret, ikke en direkte anvendelig retsregel, og lovgiver må siges at have en væsentlig frihed ved erstatningsfastsættelsen.

Der foreligger i udvalget således to markant afvigende opfattelser af en eventuel erstatnings/godtgørelses opgørelse i tilfælde af Hovedstadsrådets overtagelse af vandforsyningsanlæggene, nemlig dels den af Københavns kommune foretagne på baggrund af grundlovens § 73, der kommer til et beløb på 926 mio. kr. og som støttes af en lignende beregning fra Gentofte kommune til et beløb på 209 mio. kr., og dels den af andre medlemmer af udvalget foreslåede løsning, hvorefter der ikke skal betales for en overtagelse af vandforsyningen. Herudover har udvalget drøftet fire andre mulige beregningsmodeller, udarbejdet af medarbejdere ved Danmarks Forvaltningshøjskole. De første tre af disse modeller bygger alle på det hovedprincip, at der skal ske en godtgørelse for overtagelsen af de værker, der leverer vand til andre kommuner end ejerkommunen. Den første model bygger på godtgørelse for anlæggenes bogførte værdi, den anden model er beregnet med udgangspunkt i genanskaffelsesværdien for anlæggene med fradrag for depreciering, idet der anvendes en deprecieringsfaktor på 1/4, og den tredje model beregner godtgørelsen som en andel af vandværkernes værdi, svarende til den andel af den samlede vandproduktion, der leveres ud af kommunen, og med

anvendelse af deprecieringsfaktorer, der er angivet af kommunerne selv. De samlede godtgørelsesbeløb til henholdsvis Københavns og Gentofte kommuner vil som udgangspunkt udgøre følgende beløb:

Model 1 henholdsvis 64 mio. kr. og 16 mio. kr.,
model 2 henholdsvis ca. 406 mio. kr. og 89 mio. kr. og
model 3 ca. 360 mio. kr. og 106 mio. kr.

I model 4 er det mulige godtgørelsesbeløb beregnet som en erstatning for de dækningsbidrag kommunerne vil gå glip af ved Hovedstadsrådets eventuelle overtagelse af vandindvindingsanlæggene. Denne model vil føre til en godtgørelsesberegning for Københavns kommunes vedkommende på ca. 181 mio. kr. og for Gentofte kommunes vedkommende på ialt ca. 44 mio. kr.

Enkelte af udvalgets medlemmer har foreslået, at udvalget anmoder en uvildig jurist om at udarbejde en redegørelse for den omhandlede ekspropriationsproblematik, men udvalgets flertal har ikke fundet dette nødvendigt under hensyntagen til de allerede foreliggende responsa i udvalgsarbejdet.

Udvalget har på denne baggrund måttet konstatere, at man ikke kan nå til enighed om spørgsmålet om de økonomiske vilkår i forbindelse med Hovedstadsrådets eventuelle overtagelse af områdets fælles vandforsyninger, og der har derfor i udvalget været enighed om ikke at fortsætte den ekspropriationsretlige diskussion, men derimod vedlægge samtlige redegørelser om problematikken som bilag til udvalgets endelige indstilling.

KAPITEL 4.

Mulighederne for at opnå en ensartet vandpris.

Som en del af sit kommissorium har udvalget til opgave at undersøge mulighederne for at opnå en ensartet vandpris i producentleddet i hovedstadsområdet, og i denne forbindelse undersøge, om Hovedstadsrådets overtagelse af områdets fælles vandforsyninger vil fremme en udjævning af vandpriserne. På denne baggrund har udvalget med udgangspunkt i sine diskussioner om Hovedstadsrådets eventuelle overtagelse af vandforsyningsanlæggene nærmere drøftet muligheden for at opnå ensartede producentpriser på vandet. Den nævnte diskussionsskitse vedrørende et eventuelt forslag til lov om hovedstadsområdets vandforsyning har i denne forbindelse kombineret Hovedstadsrådets overtagelse af vandforsyningsanlæg med et opkøb af vand fra ikke overtagne fælles-vandforsyninger til den aktuelle kostpris med henblik på en senere beregning af en ensartet producentpris. Samtidig har udvalget drøftet mulighederne for en prisudligning i producentleddet uden at være bundet til den nævnte overtagelsesmodel.

Det er blevet anført i udvalget, at tidligere drøftelser om den fremtidige vandforsyningsstruktur og udligning af vandpriserne har bygget på en teori om en større befolkningstilvækst og byudvikling inden for hovedstadsområdet, men denne baggrund er nu faldet bort, således at man kun kan bygge på en almindelig vækstrate inden for området. Distributionspriserne vil derfor i fremtiden blive markant forskellige, idet der bl.a. i nye områder skal lægges større ledningsnet. Dette har medført overvejelser i udvalget om, hvorvidt der i lighed med, hvad der er gældende for elforsyning og telefonvæsenet bør sigtes mod en ensartet pris i forbrugerleddet, altså samme pris for vandleverance "til havelågen".

Efter anmodning fra udvalget, har det tekniske underudvalg som grundlag for udvalgets diskussioner om disse spørgsmål udført arbejdet en redegørelse for mulige tekniske/administrative fordele og ulemper ved en målsætning, der sigter på en prisudjævning i henholdsvis producentleddet og i forbrugerleddet. (Bilagshæfte I, nr. 17).

Der har i forbindelse med disse drøftelser været enighed om, at en udligning af forbrugerpriserne inklusive spildevandsafledningsafgift vil være uhyre administrativt kompliceret og forudsætte en mellemkommunal udligning af spildevandsafledningsomkostningerne, og man har derfor holdt spildevandsafledningsafgifterne uden for spørgsmålet om udligning af vandpriser.

En vis udjævning af produktionspriserne vil kunne opnås ved en udbygning af de eksisterende leveranceordninger, hvilket indebærer, at Københavns vandforsyning leverer vand til hidtidige og eventuelt nye aftagerkommuner til samme leveringspris, og at NORDVAND-samarbejdet i den østlige del af Nordsjælland udbygges, samt at der eventuelt og i fornødent omfang etableres tilsvarende fællesordninger andre steder i hovedstadsområdet. Der opnås dog ikke ved denne ordning en fuldstændig prisudjævning, idet produktionsudgifterne i de enkelte kommuner vil være betingede dels af leveringsprisen for den købte vandmængde, og dels af produktionsudgifterne på de lokale, kommunale eller private anlæg, men Hovedstadsrådet vil få mulighed for godkendelse af tekniske og økonomiske vilkår i forbindelse med leveranceordningerne og formulering af krav i forbindelse med finansieringsbistand. Teknisk og administrativt vil ordningen kun medføre få ændringer i forhold til den nuværende tilstand.

Der kan opnås en fuldstændig prisudjævning på produktionssiden ved en opkøbsordning, hvorved Hovedstadsrådet opkøber al vand, der produceres af kommunale og private anlæg, til kostprisen inklusive udgifter til forrentning og afskrivning, og derefter tilbagesælger det til kommunerne og de private anlæg. Ved denne opkøbsordning ejes og drives anlæggene fortsat af kommunerne og de respektive andelsselskaber i det omfang disse måtte have ønske herom. Teknisk vil denne ordning formentlig hurtigt indebære, at de kommunale vandforsyninger må overtage driften af de private vandværker, da disse ikke vil have nogen interesse i at bevare status som private andelsselskaber under en opkøbsordning. Administrativt medfører ordningen, at der under Hovedstadsrådet må opbygges en administration, der bl.a. skal varetage prisudjævningen. Endelig for så vidt angår de planlægningsmæssige aspekter vil Hovedstadsrådet kunne planlægge bygning af nye

anlæg og den nødvendige udbygning af overordnede beholderanlæg og transportanlæg, men den praktiske gennemførelse må påhvile de respektive kommuner, der ejer anlæggene.

A. Udjævning ved Hovedstadsrådets overtagelse af områdets fælles-vandforsyninger.

Udvalget har i sine drøftelser af dette spørgsmål undladt at tage stilling til den situation, hvor Hovedstadsrådet eventuelt øjeblikkelig overtog samtlige produktionsanlæg, idet dette næppe vil være gennemførligt. Man har derimod taget udgangspunkt i den foreliggende lovforslagsskitse¹⁾, som indebærer en øjeblikkelig overtagelse af visse anlæg, herunder formentlig Københavns vandforsyning og Gentofte vandforsyning samt visse andre større kommunale anlæg, og i tilknytning hertil opkøb fra de øvrige ikke overtagne anlæg, idet der samtidig sigtes på en gradvis overtagelse af samtlige produktionsanlæg. Den endelige overtagelse indebærer, at Hovedstadsrådet overtager samtlige indvindingsanlæg, vandbehandlingsanlæg, overordnede beholderanlæg og transportnet frem til kommunernes distributionsnet, der omfatter lokale beholderanlæg, hovedledninger og forsyningsledninger.

Udover opnåelse af en ensartet produktionspris vil denne ordning give en række planlægningsmæssige fordele. Hovedstadsrådet vil kunne planlægge og gennemføre bygning af nye og udbygning og modernisering af eksisterende vandindvindings- og vandbehandlingsanlæg, udbygge overordnede beholderanlæg samt ved udbygning af transportnettet sørge for fremføring af vandet til de områder, der ønskes byudviklet. Teknisk kan ordningen på længere sigt indebære fordele. De nuværende anlæg må i hovedsagen foreløbig opretholdes, men der vil være mulighed for at påbegynde koordineringen af de enkelte værkers udbygning og at etablere fælles styring af anlæggene. En egentlig samkøring af de små anlæg med de store med henblik på en samlet driftsrationalisering og forsyningssikring, vil dog kræve betydelige investeringer til ledningsanlæg og overvågnings- og styringsanlæg, og vil derfor kun kunne gennemføres over en længere årrække. En samkøring mellem de nuværende store anlæg ses ikke hverken teknisk eller økonomisk at medføre nogen fordel. Administrativt

1) Bilagshæfte I, nr. 6.

vil ordningen nødvendiggøre en regnskabsmæssig adskillelse af udgifterne til produktion og distribution, hvilket især vil være vanskeligt for de mindre vandforsyninger. Der må samtidig etableres en administration bl.a. til varetagelse af driften af de mange anlæg og for planlægning og for gennemførelse af rationalisering og udbygning af det samlede produktionsapparat, og en sådan administration må i et vist omfang opbygges ved personaleoverførsel fra de nuværende administrationer.

Det kan således konkluderes, at såfremt Hovedstadsrådets successive overtagelse af områdets fælles-vandforsyninger kombineres med en opkøbsmodel, som anført, vil der kunne opnås ensartede produktionspriser, men som ovenfor anført, vil en sådan udligning af produktionspriserne også kunne opnås ved en opkøbsmodel uden Hovedstadsrådets overtagelse af vandforsyningsanlæggene.

Endelig skal udvalget understrege, at en eventuel udligning af produktionsprisen på baggrund af en af de ovennævnte ordninger, ikke vil medføre ensartet pris på vandet for den enkelte forbruger, idet forbrugerprisen vil være stærkt afhængig af de varierende distributionspriser. Dette skal ses på baggrund af, at distributionen inden for de lokale områder varetages af primærkommunerne og de private indvindere, og udgifterne til disse anlæg vil variere stærkt bl.a. på grund af forskel i anlæggenes udførelsesform og udførelsestidspunkt og distributionsnettets omfang.

B. Udligning af vandprisen i producent-/distributionsleddet.

Som nævnt har udvalget ud over sit kommissorium yderligere drøftet spørgsmålet om en eventuel udligning af distributionspriserne (havelågeprisen), idet en række medlemmer af udvalget har fundet det rigtigst at sigte på en udjævning af denne pris i forbrugerleddet, såfremt det kan opnås uden for store vanskeligheder.

Ved de to ordninger, der bygger på en udbygning af de eksisterende leveranceordninger og Hovedstadsrådets opkøb af al produceret vand fra kommunerne og de private vandværker, og som

således ikke indebærer en egentlig overtagelse, kan man tilnærme sig en udligning af forbrugerpriserne, hvis anlægsudgifterne til udbygning af distributionsanlæggene bliver holdt uden for de egentlige distributionsomkostninger og henføres til byggeomkostninger på linie med vej- og kloakgæld og eventuelt opkræves som særlige tilslutningsafgifter. Herved vil omkostningerne ved den egentlige drift af distributionsanlæggene efterhånden kunne gøres uafhængige af, om der er tale om et udviklingsområde eller et udbygget område, og dette vil igen medføre en vis udjævning af distributionspriserne. Ved denne ordning vil man således opnå, at prisen i forbrugerleddet bliver tilnærmelsesvis den samme fra forbruger til forbruger, men det må dog samtidig understreges, at nytillsluttede forbrugere vil blive afkrævet et éngangsbidrag, der vil variere betragteligt, og som vil være højere end det éngangsbidrag, der bliver opkrævet i dag.

I forbindelse med den anførte overtagelsesmodel, vil en fuldstændig udjævning af forbrugerpriserne¹⁾ kunne opnås på to måder. En mulighed er, at Hovedstadsrådet overtager og driver alle produktionsanlæg og modtager de hos forbrugerne opkrævede vandafgifter. Kommunerne beholder og driver distributionsanlæggene, herunder vandafgifternes opkrævning mod refusion af udgifterne fra Hovedstadsrådet. En sådan ordning må dog siges at blive væsentlig administrativt belastende for Hovedstadsrådet.

En fuldstændig prisudjævning i forbrugerleddet kan endvidere opnås ved en ordning, hvor Hovedstadsrådet eller et vandforsyningselskab under Hovedstadsrådet, overtager og driver alle produktions- og distributionsanlæg, og således indebærer, at Hovedstadsrådet overtager samtlige vandforsyningsanlæg frem til forbrugernes stophaner samt de installerede vandmålere. Denne ordning vil indebære en række planlægningsmæssige og tekniske fordele, men administrativt vil ordningen være den absolut mest belastende for Hovedstadsrådet.

Efter de førte drøftelser er et klart flertal af udvalget af den opfattelse, at man i forbindelse med spørgsmålet om en udligning af vandpriserne skal sigte på priserne ved kommunegrænsen, altså produktionsprisen.

1) bortset fra den del af prisen der udgøres af spildevandsafledningsafgiften.

KAPITEL 5.

MILJØSTYRELSENS VANDPRISUNDERSØGELSE VEDRØRENDE HOVEDSTADSOMRÅDET,
afsluttet i november 1976. (Bilagshæfte II).

A. Økonomisk-statistisk spørgeskemaundersøgelse af vandforsynin-
gen i hovedstadsområdet.

Miljøstyrelsens vandprisundersøgelse, der er udarbejdet af medarbejdere ved Danmarks Forvaltningshøjskole, omfatter en økonomisk-statistisk spørgeskemaundersøgelse af vandforsyningen i hovedstadsområdet, samt en interviewundersøgelse af vandpristfastsættelsens betydning for 11 særligt vandforbrugende virksomheder udvalgt ved Industrirådets og Landsbrugsrådets mellemkomst.

Spørgeskemaundersøgelsen af vandpriser m.v. i hovedstadsområdet omfatter ialt 304 vandforsyninger med en samlet nettoproduktion af vand i 1974/75 på 170 mio. m³. Fællesvandforsyninger, der ikke er medtaget på grund af udebleven eller mangelfuld besvarelse, medfører alene et bortfald på ca. 3,3 mio. m³, svarende til omkring 2%. Undersøgelsen må således siges at have opnået en betydelig dækningsgrad, omend de indhentede oplysninger må antages at være af noget vekslende kvalitet, navnlig for så vidt angår omkostningsfordelingerne på produktions- og distributionsleddet, beregningen af forrentning og afskrivninger, opgørelsen af anlæggenes bogførte værdi samt fordelingen heraf på produktions- og distributionsanlæg. De bearbejdede 304 vandforsyninger udgjordes af 38 kommunale vandforsyninger (ca. 85% af områdets samlede¹⁾ produktion), 87 store private vandforsyninger (med eget forbrug på over 50.000 m³ om året pr. vandforsyning, svarende til ialt 12% af den samlede produktion), og 179 små private vandforsyninger (med under 50.000 m³ årligt og godt 1% af den totale produktion). Som hovedregel må man skønne, at kvaliteten i opgørelserne er størst for de kommunale vandforsyningers vedkommende, og bedre for de store end for de små private vandforsyningers vedkommende.

1) Bemærk, at bortfaldet svarer til ca. 2% af områdets samlede vandproduktion til fælles vandforsyning.

Udgifter for standardforbrugerne.

Udgifterne til vandtilførsel er opgjort for såkaldte standardforbrugere, idet der her er regnet med et standardforbrug i et enfamilieshus på 130 m² etageareal svarende til 200 m³ om året, samt et tilsvarende forbrug i en 100 m² lejlighed i en etageejendom med 50 lejligheder. Når forbruget i enfamilieshuset og lejligheden ved beregningerne er anslået ens - selv om man må regne med et større forbrug i huset på grund af større areal, havevanding m.v. - skyldes det et ønske om at opnå sammenlignelighed netop ved samme vandforbrug. Endelig er tilsvarende søgt beregnet udgifterne ved vandtilførsel for en virksomhed med et standardforbrug på årligt 5000 m³.

Disse beregninger viser på den ene side betydelige variationer i udgifterne fra område til område. For så vidt angår engangsudgifterne ved tilslutning af et enfamilieshus til vandforsyningen, betales der i København og Frederiksberg gennemsnitligt omkring 4.500 kr. og i Gentofte alene 500 kr. Som helhed lå tilslutningsudgifterne uden for København og Frederiksberg lavere, hvilket også forekommer rimeligt, da man i almindelighed må regne med, at der er væsentligt mere arbejde forbundet med at etablere en ny stikledning i et gammelt, tæt bebygget kvarter med mange ledningsføringer, fliser, asfalt o.l. end i et nybygget kvarter. Navnlig for de små private vandforsyninger lå tilslutningsudgifterne lavere, idet der dog her er usikkerhed med hensyn til beregning af stikledningsudgiften. For de store private vandforsyninger i Frederiksborg og Roskilde amter lå gennemsnittet for tilslutningsudgifterne højere end gennemsnittet for de kommunale og de små private vandforsyninger. For så vidt angår lejligheder ¹⁾, er engangsudgifterne lavest i København og på Frederiksberg, hvor de har udgjort under 100 kr., medens gennemsnittet andrager omkring 10 gange så meget i Frederiksborg og Roskilde amter. For virksomhedernes

1) De årsager, der under parcelhuse er nævnt, til at engangsudgiften er forskellig fra Københavns og Frederiksberg kommuner til de øvrige kommuner i hovedstadsområdet, gælder naturligvis også for lejlighedernes vedkommende. Ligeledes er engangsudgiften for lejlighedernes vedkommende i Københavns og Frederiksberg kommuner meget lav, hvilket skyldes, at de kommunale vandforsyninger ikke her opkræver egentlige anlægsbidrag.

vedkommende beregnes tilslutningsudgifterne i København og Frederiksberg som for enfamilieshuse, medens de i Københavns og Frederiksborg amter ved den kommunale vandforsyning i gennemsnit er 2-3 gange så store.

Også den årlige udgift ved vandforsyningen - bestående enten af en fast årlig udgift uafhængig af det faktiske forbrug eller af en m³-afgift kombineret med en målerafgift - viser ligeledes betydelig spredning. For enfamilieshuses vedkommende lå gennemsnitsudgiften for standardforbruget på 295 kr. ved de kommunale vandforsyninger. 197 kr. ved de store private vandforsyninger og 179 kr. ved de små private vandforsyninger. For de kommunale vandforsyninger varierede den årlige udgift fra 150 kr. (Hvalsø) til 500 kr. (Hillerød). I København androg udgiften 256 kr. For de store private vandforsyninger var variationsintervallet fra 60 til 360 kr., medens det for de små private vandforsyninger var fra 50 kr. til 552 kr. årligt. For lejligheder var den årlige gennemsnitsudgift (kun kommunal forsyning) på 260 kr., hvilket bl.a. må ses på baggrund af, at de enkelte lejligheder ofte ikke har separat måler, hvorfor den faste målerafgift normalt alene har udgjort få kroner pr. lejlighed. Den årlige udgift varierer her fra 153 kr. (Frederiks-sund) til 420 kr. (Hillerød). I København var den årlige udgift 204 kr. For virksomhederne (med det årlige standardforbrug på 5000 m³) var den gennemsnitlige årlige udgift 6.294 kr., varierende fra 1.360 kr. (Frederiksværk, medens dog Jægerspris lå endnu lavere, da man her alene opkrævede fast afgift) til 10.132 kr. (Høje Tåstrup). I København lå udgiften på 5.100 kr.

Konklusion:

Selv om der således må siges at gøre sig betydelige forskelle gældende mellem udgifterne for tilslutning og årsforbrug for vandforsyningerne forskellige steder i hovedstadsområdet, så er det dog på den anden side også klart, at de samlede udgifter hertil for den standardforbrugende husholdning må betragtes som meget beskedne. Således androg den samlede timefortjeneste for mandlige arbejdere i hovedstaden i 1975 gennemsnitligt ca. 41 kr. svarende til en gennemsnitlig årsfortjeneste på ca. 74.000 kr. I gennemsnit svarede den årlige udgift ved

de kommunale forsyninger (excl. vandafledningsafgift) altså til under 0,4% af denne årsindkomst både i enfamilieshus og i lejlighed. En stigning eller et fald i disse udgifter inden for et spredningsinterval på omkring 200 kr. i hver retning ændrer ikke afgørende indtrykket heraf. Selv om de relative forskelle fra vandforsyning til vandforsyning altså må siges at være betydelige, er den absolutte udgiftsbyrde begrænset, og forskellene bliver derved også betydeligt mindre end mange andre økonomiske forskelle inden for hovedstadsområdet betinget af forskellige kommunale og amtskommunale udskrivningsprocenter, forskelle i ejendomsvurderinger og grundskyldspromiller. For virksomhedernes vedkommende kan forskellene dog forekomme at være noget mere betydelige.

Produktions- og distributionspriser.

Produktions- og distributionspriserne og de samlede kostpriser er beregnet ud fra oplysninger om vandforsyningsvirksomhedernes omkostnings- og produktionsforhold. Medens det ovenfor ved bedømmelsen af forbrugerudgifterne til vandtilførsel har været nærliggende at arbejde med de samlede årlige udgifter, kan det i relation til udvalgskommissoriet være specielt ønskeligt ved hjælp af undersøgelsens resultater at søge at belyse prisernes mulige fordeling på produktions- og distributionsleddet, herunder hvilken virkning på de samlede kostpriser en udligning af priserne alene i produktionsleddet må antages at ville have.

I de kommunale vandforsyninger udgjorde produktionsprisen i gennemsnit ca. 65% af kostprisen, medens distributionsprisen udgjorde de resterende 35%. I det væsentlige gør samme forhold sig gældende i de private vandforsyninger, hvor produktionsprisen i begge typer - de store og de små - androg 61% af kostprisen, medens distributionsprisen udgjorde de resterende 39%.

Det fremgår i øvrigt af undersøgelsen, at der er væsentlig spredning mellem såvel de kommunale og de private vandforsyninger for både størrelsen af produktionsprisens og af distributionsprisens vedkommende, idet opdelingen først og fremmest har været mulig for de kommunale vandforsyningers vedkommende.

Denne forskel i produktionspriserne mellem de enkelte vandforsyninger har til dels sammenhæng med de enkelte vandforsyningsanlægs alder, således at produktionsprisen har en tendens til at blive større, jo yngre anlæggene er. En udligning alene af produktionsprisen vil ikke skabe ensartede vandpriser for forbrugerne - heller ikke når bortses fra eventuelle prispolitiske tillæg, som måtte være fastsat af de enkelte kommunalbestyrelser. Som hovedregel må det dog antages, at prisforskellene såvel absolut som relativt efter produktionsprisudligning vil blive mindre, end tilfældet er i dag. Forskellene vil dog næppe forekomme at være relativt set ubetydelige, hvilket også fremgår af, at medens den gennemsnitlige kommunale distributionspris androg ca. 41 øre, hvilket også svarer til distributionsprisen i Gentofte, Gladsaxe, Rødovre, Hillerød, Tårnby, Søllerød og Albertslund i intervallet fra ca. 17 til 30 øre, lå distributionsprisen i Vallensbæk, Hørsholm og Karlebo fra godt 1 kr. til over 2 kr. pr. m³. Alt andet lige vil disse prisforskelle vedblivende bestå i en udligning af priserne i produktionsleddet. Dertil kommer så prisforskelle, der er afledt dels af tab m.v. i distributionsområdet, dels af diverse prispolitiske tillæg og afgifter, herunder de meget forskelligt fastsatte vandafledningsafgifter. Efter en vandprisudligning i producentleddet vil der således fremdeles kunne være adskillige kroners forskel på de priser, som forbrugerne betaler pr. m³ vand.

B. Interviewundersøgelse af vandprisfastsættelsens betydning for 11 særligt vandforbrugende virksomheder.

Det fremgår af udvalgskommisioriet, at vandprisfastsættelsens betydning for erhvervsvirksomheder skal kortlægges og analyseres. Til vandprisen skal i den sammenhæng henregnes "prisen i producentleddet, en eventuel vandforsyningsafgift og en eventuel vandafledningsafgift".

En repræsentativ undersøgelse af vandprisfastsættelsens betydning for erhvervsvirksomheder i hovedstadsområdet må antages at ville blive meget kostbar og tidkrævende at gennemføre, og man har derfor afstået derfra. Efter drøftelse med Industrirådet er der herefter ved denne organisations foranledning udpeget 10 særligt vandforbrugende virksomheder i hovedstadsområdet. For at opnå en bredere branchemæssig dækning er der derudover med Landbrugsrådets medvirken udtaget en slagterivirksomhed, delvis beliggende uden for hovedstadsområdet. Alle således udpegede virksomheder har akcepteret at medvirke i undersøgelsen. Disse virksomheders økonomiske og tekniske forhold i relation til vandprisfastsættelsen er søgt belyst med udgangspunkt i et fælles interviewskema.

Det understreges, at undersøgelsen ikke på nogen måde er repræsentativ for samtlige virksomheder i hovedstadsområdet. Der er som nævnt udvalgt 11 særligt vandforbrugende virksomheder - herunder en slagterivirksomhed delvis uden for hovedstadsområdet - for at man herved kan illustrere, hvad de maksimale virkninger af en forhøjelse af vandpriserne kunne blive.

Undersøgelsen er gennemført som en interviewundersøgelse, idet hver enkelt virksomhed har fået et interviewskema tilsendt, hvorefter der er gennemført et interview med repræsentanter for virksomheden. Det har i den forbindelse været formålet at få oplysninger dels om virksomhedens omsætning, vandforbrug o.s.v., dels at få virksomhedens vurdering af, i hvilket omfang der foreligger tekniske og økonomiske muligheder for at gennemføre vandbesparende foranstaltninger.

Der er som omtalt ved undersøgelsens tilrettelæggelse lagt vægt

på en indsamling af oplysninger, som - foruden de relevante mængdestørrelser for så vidt angår vandforbrug og vandafledning - muliggør en vurdering af virksomhedernes økonomiske forhold i relation til vandprisfastsættelsen, omkostningerne ved vandforbrug og -afledning etc.

Det kan naturligvis være vanskeligt samlet at vurdere disse oplysninger på en korrekt måde. Det er således uden videre klart, at omkostningerne ved vandtilførsel og -afledning ikke alene kan bedømmes isoleret, men også må ses i relation til virksomhedens hele omkostningsmæssige situation samt konkurrenceforholdene. For så vidt angår virksomheder inden for hovedstadsområdet, får dette betydning både over for andre danske virksomheder og over for udenlandske konkurrenter. Selv om omkostningerne ved vandforbruget isoleret set kun andrager en meget begrænset del af de totale driftsomkostninger og følgelig kun udgør en ringe del af produktionsværdien eller omsætningen, vil man selvsagt kunne tænke sig situationer, hvor en virksomheds omkostningsniveau i det hele taget er blevet presset så højt i vejret, at yderligere omkostningsforøgelser, selv på et begrænset område, kan blive afgørende for beslutninger om lukning eller flytning af virksomheden, hvilket i øvrigt kan have økonomiske og beskæftigelsesmæssige konsekvenser for de berørte lokalsamfund.

Det er imidlertid også klart, at virkningerne af f. eks. en vandprisforhøjelse på virksomhedernes omkostninger og øvrige forhold ikke alene kan vurderes ud fra en statistisk analyse af, hvilken betydning højere vandpriser med den givne produktionsproces ville have givet anledning til ved et i øvrigt uændret vandforbrug. En relativ stigning i prisen på en produktionsfaktor - her vand - vil normalt udløse overvejelser vedrørende muligheden for særlige besparelser i anvendelsen af denne produktionsfaktor, herunder ændringer i produktionsprocessen som muliggør sådanne besparelser.

Det må antages, at der på et meget stort antal områder foreligger sådanne muligheder for tilpasninger, som imidlertid først vil være rentable, hvis vandprisen når op på et vist niveau. Dette er selvsagt ikke ensbetydende med, at den nævnte stigning

i vandprisen ikke vil forøge virksomhedens omkostninger, men derimod for at stigningen heri overvurderes - især ved store prisstigninger - hvis muligheden for en tilpasning af den anførte art ikke også tages i betragtning.

a) Vandprisernes betydning for virksomhedernes omkostninger

Samtlige virksomheder.

I alt havde disse 11 virksomheder, der indgår i denne undersøgelse, i 1975 (enkelte steder regnskabsåret 1974/75) et samlet vandforbrug på 12.068.000 m³. Heraf stammer 1.505.000 fra virksomhedernes egne borer, og 663.000 m³ var overfladevand (leveret af Københavns vandforsyning fra Damhussøen). De 10 virksomheder beliggende helt i hovedstadsområdet havde et samlet vandforbrug på 10.652.000 m³, hvoraf 746.000 m³ var fra egne borer, medens 663.000 m³ var overfladevand. De samlede udgifter for virksomhederne til vandtilførsel androg 11.440.000 kr. Udgifterne til vandafledning androg samtidig 7.174.000¹⁾, således at de samlede udgifter til vandtilførsel og -afledning for de i undersøgelsen inddragne virksomheder udgjorde 18.614.000 kr., hvoraf 17.476.000 kr. var udgifter for de 10 virksomheder beliggende i hovedstadsområdet.

Til sammenligning kan anføres, at de undersøgte virksomheder havde samlede lønudgifter på ca. 1,12 mia. kr. til 12.785 heltidsansatte medarbejdere i den betragtede periode, og for de 10 virksomheder inden for hovedstadsområdet androg lønudgiften ca. 1,02 mia. kr.

Alt i alt har de samlede udgifter ved vandforsyning for de undersøgte virksomheder altså andraget omkring 1% af de samtidige lønudgifter, og de totale udgifter til vandtilførsel og -afledning har ligget i underkanten af 2% af lønudgifterne. Efter det oplyste synes der ikke i den betragtede periode i væsentligt omfang at have gjort sig helt specielle forhold gældende, således

1) Udgifterne til vandtilførsel er opgjort som de i opgørelsesåret afholdte udgifter til kommunal eller privat fælles vandforsyning tillagt de skønnede samlede omkostninger incl. forrentning og afskrivning i forbindelse med eventuel oppumpning af vand fra egen boring, medens udgifter til afledning af vand omfatter spildevandsafgifter m.v. til kommunen eller lignende.

at oplysningerne kan antages at dække en nogenlunde normal situation ved de givne vandpriser og afledningsafgifter.

Udgifterne til vandtilførsel og -afledning er også søgt sat i relation til virksomhedernes omsætning, hvor denne har været oplyst (forsøg på at sætte udgifterne i relation til værditilvæksten har måttet opgives på grund af manglende oplysninger).

Ved anvendelse af dette sammenligningsgrundlag bør man være opmærksom på, at de undersøgte virksomheder udviste store forskelle med hensyn til omfanget af udgifter til råvarer og hjælpestoffer i øvrigt, ligesom omsætningen også kan have været påvirket af eventuelle lagerforskydninger, der dog efter det oplyste næppe i større omfang har gjort sig gældende.

Når der ses bort fra A/S De Danske Spritfabrikker, hvor den undersøgte Københavns-afdeling næsten udelukkende fungerede som distributionscentral med tilhørende lager og derfor havde en uforholdsmæssig stor omsætning, udgjorde den samlede omsætning excl. afgifter m.m. i de øvrige 10 undersøgte virksomheder ca. 4,5 mia. kr., hvoraf de 3,4 mia. kr. vedrørte de 9 virksomheder i hovedstadsområdet. For disse 10, henholdsvis 9, virksomheder androg de totale udgifter til vandtilførsel og -afledning henholdsvis 0,42% og 0,51% af omsætningen.

Spredningen mellem de enkelte virksomheder.

De størrelser, der her er beregnet for samtlige virksomheder, varierer naturligvis en del fra virksomhed til virksomhed. Dette skyldes dels, at der var meget stor forskel på virksomhedernes størrelse, målt ved omsætningen, lønudgifterne eller antallet af ansatte, dels af vandforbruget pr. produceret enhed eller pr. beskæftiget også i de i undersøgelsen inddragne virksomheder var ret forskellig, og endelig at vandprisen for de forskellige virksomheder udviste en væsentlig variation.

Forskellen på de undersøgte virksomheders størrelse kan illustreres ved, at den største virksomhed havde 6.850 ansatte, medens den mindste virksomhed kun havde 80 medarbejdere.

Vandforsyningsafgiften varierede fra 35 øre pr. m³ til 175 øre

pr. m^3 vand, men som hovedregel lå denne afgift på godt 1 kr. Vandafledningsafgiften varierede fra 0 til over 130 øre, og som hovedregel lå denne afgift på ca. 75 øre pr. m^3 vand. Vandforbruget pr. heltidsansat, der for samtlige virksomheder under ét androg 944 m^3 , varierede fra 165 m^3 på den virksomhed, der brugte mindst vand pr. heltidsansat, og til 3.153 m^3 for den virksomhed, der brugte mest vand pr. heltidsansat. Der var således ganske stor forskel på vandforbruget pr. heltidsansat for de virksomheder, der indgår i undersøgelsen.

Det fremgår i øvrigt af undersøgelsen, at udgifterne til vandtilførsel i pct. af lønudgifterne varierede fra 2,8 til 0,4. For de fleste undersøgte virksomheders vedkommende var udgifterne til vandtilførsel noget større end udgifterne, der har været forbundet med afledningen. For kartonfabrikkens og medicinalfabrikkernes vedkommende synes der dog at være en tendens til, at afledningsudgifterne har været de største. De samlede udgifter til vandtilførsel og -afledning viser sig herefter at variere fra 5,8%¹⁾ til under 1% af lønudgifterne, eller fra 2,3% til ca. 0,1% af omsætningen, (der bortses fra A/S De Danske Spritfabrikker).

b) De teknisk-økonomiske muligheder for vandbesparende foranstaltninger

Det må som hovedregel ud fra den foretagne - ikke-repræsentative - undersøgelse konstateres, at teknisk-økonomiske muligheder for vandbesparende foranstaltninger i almindelighed synes at foreligge, spændende fra forholdsvis simple tilpasninger til mere investeringskrævende ændringer. For virksomheder beskæftiget med fremstilling af næringsmidler kan der dog i så henseende opstå problemer med opfyldelsen af de af myndighederne fastsatte sundhedsmæssige og veterinære krav. Det er i den forbindelse også af betydning at trække flest mulige genanvendelige stoffer ud af afledningsvandet, således at koncentrationen af affaldsstoffer ikke forøges som følge af lavere vandforbrug. I det hele taget bør vandforbrug og muligheder for besparelser heri ses i snæver sammenhæng med andet ressourceforbrug, herunder især energi-

1) Ved øget kapacitetsudnyttelse må det dog antages, at denne overgrænse ville komme til at ligge noget lavere.

forbrug. Eksempelvis kan nævnes, at det med stigende energi- og vandpriser i stadig flere tilfælde vil være rentabelt at udnytte den overskudsvarme, der bortledes ved hjælp af vandforbrugende køleanlæg, ligesom andre vandbesparende foranstaltninger vil kunne forenes med mindre kemikalieforbrug og mindre udledning af uønskede stoffer sammen med spildevandet. Det blev fra virksomhedsside med henblik herpå påpeget, at tilrettelæggelsen af sådanne vandbesparende foranstaltninger ville kunne gennemføres langt smidigere, hvis man fra de respektive offentlige myndigheders side i god tid ville orientere om fremtidige krav, ligesom det tilsvarende kunne være af betydning i god tid at få varsko om kommende, betydelige prisstigninger.

De fleste af de undersøgte virksomheder har i de senere år haft store stigninger i vandprisen. Det gælder især den del af den totale vandpris, der vedrører afledning af spildevand. De seneste af disse prisstigninger er ikke indregnet i de udgiftsbeløb, som er anført i rapporten, og som vedrører regnskabsåret 1975 (1974-75).

Undersøgelsen viser ligeledes, at man på flere af de virksomheder, der indgår i undersøgelsen, i de senere år har gjort en del for at igangsætte vandbesparende foranstaltninger.

c) Konklusion

Sammenfattende konstateres det i rapporten ud fra den foretagne undersøgelse, at udgifter til vandtilførsel og -afledning for de stærkt vandforbrugende virksomheder i dag kun er af en forholdsvist begrænset betydning til trods for de senere års store prisstigninger på dette felt. Selv for virksomheder, hvor disse omkostninger har den stærkeste relative betydning, svarer de totalt kun til en begrænset del af de almindelige lønstigninger.

På den anden side viser undersøgelsen også, at enkelte virksomheder i de berørte brancher, bl.a. på grund af konkurrenceforholdene og som helhed store omkostningsstigninger, kan være i en indtjeningsmæssig meget presset situation, hvor yderligere stigninger i de kommende år oven på de allerede i de senere år

skete stigninger i priser, afledningsafgifter etc. kan føre til en forværret driftsøkonomisk situation.

Med hensyn til mulighederne for at gennemføre vandbesparende foranstaltninger ved ændringer i produktionsprocessen viser undersøgelsen, at der i hovedparten af de undersøgte virksomheder vil være mulighed herfor. I mange tilfælde vil sådanne omlægninger dog ikke med de nugældende vandpriser være rentable for virksomheden, idet de ikke honorerer virksomhedens krav med hensyn til afskrivningsperiode og forrentning.

KAPITEL 6.

Overvejelser vedrørende ændrede styringsmuligheder m.v. for Hovedstadsrådet på vandforsyningsområdet.

Der har under udvalgets drøftelser været klar enighed om det ønskelige i at sikre den fornødne samordning af den eksisterende vandforsyning i den regionale myndighed, at sikre en planmæssig udbygning og drift af vandforsyningen samt at sikre en hensigtsmæssig udnyttelse af eksisterende vandressourcer.

Da udvalget ikke har kunnet nå til enighed om det nødvendige i en overdragelse af områdets fællesvandforsyninger til Hovedstadsrådet, eller de økonomiske vilkår i forbindelse med en sådan eventuel overdragelse, har udvalget derfor overvejet mulighederne for at opnå disse ønskelige mål uden at være bundet af en egentlig "overtagelsesordning". Da udvalget samtidig efter den gennemførte vandprisundersøgelse er af den opfattelse, at der næppe kan tillægges de nuværende prisforskelle på vand i hovedstadsområdet afgørende betydning, har man i forbindelse med disse fornyede diskussioner overvejet, hvordan det kan sikres, at vandudgifternes økonomiske betydning ikke ændres væsentligt i fremtiden.

Udvalgets drøftelser er ført på baggrund af en foreliggende diskussionsskitse II¹⁾, som indeholder følgende hovedpunkter:

Planlægning

- Hovedstadsrådet skal i overensstemmelse med den herom gældende lovgivning med bistand af kommunalbestyrelserne gennemføre undersøgelser over de vandmængder, der vil være til rådighed for kommunernes vandforsyning. På grundlag heraf udarbejder Hovedstadsrådet planer for den fremtidige vandforsyning under hensyntagen til den igangværende eller forventede udvikling.
- I vandforsyningsplanen fastsættes hovedretningslinierne for, hvorledes de enkelte dele af hovedstadsområdet skal forsynes med vand, hvorledes vandforsyningsanlæggene teknisk skal or-

1) Bilagshæfte I, nr. 26.

ganiseres og drives, samt hvorfra vandet skal indvindes. Der angives herunder en tidsfølge for etableringen af fremtidige anlæg.

- Kommunalbestyrelserne skal efter anvisning fra Hovedstadsrådet udarbejde planer og regler for, hvorledes vanddistributionen i den enkelte kommune skal indrettes, eventuelt helt eller delvis i samarbejde med tilstødende kommuner. Planerne m.v. skal godkendes af Hovedstadsrådet.

Vandfordeling

- Hovedstadsrådet er berettiget til at udnytte alle forekomster af grund- og overfladevand i det omfang, udnyttelsen af sådanne forekomster ikke allerede er tillagt private eller offentlige anlæg.
- Beslutning om ekspropriation træffes af Hovedstadsrådet efter forhandling med de berørte kommunalbestyrelser. Miljøministeren kan fastsætte nærmere regler for sagernes behandling.
- Hovedstadsrådet har tilsynet med de offentlige vandforsyningsanlæg til almen vandforsyning i overensstemmelse med vandforsyningslovgivningen. Tilsynets udøvelse tilrettelægges i et samarbejde mellem Hovedstadsrådet, de implicerede amtskommuner og Københavns og Frederiksberg kommuner.
- Såfremt det skønnes nødvendigt af hensyn til den planmæssige udbygning af vandforsyningen og en hensigtsmæssig udnyttelse af de eksisterende vandressourcer, kan Hovedstadsrådet foretage en ændret fordeling af allerede givne vandindvindings-tilladelser og forsyningsområder, samt påbyde sammenlægning af forsyningsområder.
- Såfremt det skønnes afgørende nødvendigt, kan Hovedstadsrådet inddrage allerede givne tilladelser til vandindvinding.

Vandforsyningspligt m.v.

- Det er Hovedstadsrådets opgave at sikre en hensigtsmæssig udnyttelse af de eksisterende vandressourcer og tilvejebringelsen

af de fornødne anlæg til forsyning med vand i overensstemmelse med det til enhver tid værende behov.

- Såfremt det skønnes nødvendigt for at sikre en planmæssig udbygning af vandforsyningen samt sikre en hensigtsmæssig udnyttelse af de eksisterende vandressourcer til drikkevandsforsyning, kan Hovedstadsrådet påbyde kommunalt samarbejde om vandforsyningen, ligesom Hovedstadsrådet kan påbyde samarbejde mellem kommunale og private vandværker, samt mellem private fællesvandværker indbyrdes.
- Vilkårene i forbindelse med samarbejdet afgøres af Hovedstadsrådet efter forhandling med de berørte parter.
- Vandværker, som tjener til befolkningens almindelige forsyning med vand, er forpligtet til på rimelige vilkår at overtage forsyningen af samtlige ejendomme inden for anlæggets naturlige forsyningsområde.
- Uoverensstemmelser om omfanget af og vilkårene for den nævnte forsyningspligt afgøres af Hovedstadsrådet.
- Såfremt det skønnes nødvendigt for at sikre en rimelig vandforsyning kan Hovedstadsrådet pålægge udbygning af allerede eksisterende værker samt fastsætte vilkårene i denne forbindelse.
- Såfremt et privat vandforsyningsselskab ikke finder at kunne opfylde et sådant pålæg, kan det kræve sig overtaget af den offentlige vandforsyning.

Prisfastsættelse

- Kommunalbestyrelserne fastsætter indenfor de enkelte kommuner vandafgiften for den enkelte forbruger.
- Enhver prisfastsættelse og senere ændringer heri indberettes til Hovedstadsrådet.

Klage

- Kommunalbestyrelsernes og Hovedstadsrådets afgørelser kan indbringes for miljøstyrelsen.

Diskussionsskitsens bestemmelser skal i øvrigt ses på baggrund af reglerne i den gældende vandforsyningslov, og udvalgets overvejelser på baggrund af skitsen bør i givet fald indgå i de samlede overvejelser i forbindelse med den nu iværksatte revision af vandforsyningsloven.

I forbindelse med Hovedstadsrådets planlægning og tilsyn med de offentlige vandværker, er det i udvalget blevet understreget, at Hovedstadsrådet må betragtes som den reelt besluttende myndighed på disse områder, men det er samtidig under henvisning til de eksisterende forhold i dag ligeledes blevet understreget, at udøvelsen af disse beføjelser må ske i et samarbejde med amtsråd og kommunalbestyrelser. Udvalget har endvidere på baggrund af skitsen drøftet det spørgsmål, hvorvidt Hovedstadsrådet i forbindelse med stærkere styringsmuligheder også skal have mulighed for selv at udnytte grund- og overfladevandforekomster og således selv drive vandforsyningsanlæg i visse tilfælde. Et flertal af udvalgets medlemmer har ikke fundet dette hensigtsmæssigt, men derimod har alle ønsket, at Hovedstadsrådet får mulighed for direkte at pålægge en kommunalbestyrelse vandforsyning af et givet område.

I denne forbindelse må Hovedstadsrådet efter udvalgets opfattelse kunne pålægge en nødvendig udbygning af allerede eksisterende værker. For så vidt det drejer sig om private værker, må disse dog kunne kræve sig overtaget af kommunen, såfremt de ikke finder at kunne opfylde et sådant pålæg. Såfremt der ikke i kommunen findes en kommunal vandforsyning, må en sådan i givet fald kunne kræves oprettet.

Udover den sidstnævnte beføjelse, samt det anførte om planlægning og tilsyn, har hovedparten af udvalgets medlemmer været enige om en styrkelse af Hovedstadsrådets kompetence i overensstemmelse med de anførte retningslinier, ligesom man har været enige om, at disse vil sikre den fornødne samordning af den eksisterende vandforsyning i hovedstadsområdet, sikre en planmæssig udbygning og drift af vandforsyningen, og sikre en hensigtsmæssig udnyttelse af de eksisterende vandressourcer.

Vedrørende vandprisfastsættelsen er det i skitsen kun angivet, at kommunalbestyrelserne inden for de enkelte kommuner fastsætter vandafgiften for den enkelte forbruger, hvorimod det

ikke er medtaget, hvordan man eventuelt kan undgå, at de økonomiske udgifters betydning i forbindelse med vandforsyning ikke ændres væsentligt i fremtiden. Der har her i udvalget været enighed om, at problemet formentlig vil kunne løses ved indsættelse af en ankemulighed i tilfælde af uenighed om vandprisfastsættelsen mellem vandimporterende og vandeksporterende kommuner. Et flertal af udvalgets medlemmer er videre af den opfattelse, at disse prisspørgsmål bør kunne indbringes for Hovedstadsrådet som ankeinstans, idet der i vurderingen af spørgsmålene indgår politiske elementer, som bedst vil kunne bedømmes af en politisk instans, og idet der dog samtidig henvises til muligheden for at indbringe Hovedstadsrådets eventuelle afgørelse for miljøministeren (miljøstyrelsen). Dette har dog ikke kunnet accepteres fuldt ud i udvalget, idet det fra anden side er foreslået, at der snarere bør etableres en art voldgift til afgørelse af disse spørgsmål. Det er i denne forbindelse anført, at et sådant system tidligere har været praktiseret mellem København og Frederiksberg kommuner i forbindelse med de fælles sporveje. Det er ligeledes blevet foreslået, at en række af de øvrige vilkårsfastsættelser i skitsen skal kunne indbringes for en sådan voldgiftsret.

Udvalget har således ikke kunnet nå til fuld enighed om spørgsmålet om klageinstans i forbindelse med uenighed om prisfastsættelsen ved vandeksport. Et enkelt medlem har endvidere fastholdt ønsket om mulighed for Hovedstadsrådet for i givet fald selv at kunne forestå vandforsyningsanlæg. Herudover har udvalget drøftet en række mere detailprægede spørgsmål i skitsen.

KAPITEL 7.

A. Resumé på baggrund af udvalgets kommissorium.

Udvalget skulle i henhold til sit kommissorium indledningsvis kortlægge og analysere forholdene omkring organisationen af fælles vandforsyninger og grundlaget for fastsættelsen af vandpriserne i hovedstadsområdet. Udvalget skulle i den forbindelse kortlægge og analysere vandprisfastsættelsens betydning for erhvervs-virksomheder og husholdninger, idet der i denne forbindelse til vandprisen henregnes prisen i producentleddet, en eventuel vandforsyningsafgift og en eventuel vandafledningsafgift. Udvalget skal i denne forbindelse henvise til den gennemførte vandprisundersøgelse vedrørende hovedstadsområdet, bilagt indstillingen som bilagshæfte II, samt redegørelsen ovenfor i kapitel 5.

Det er udvalgets opfattelse, at de nuværende årlige udgifter til vandtilførsel må siges at være meget beskedne. Også selvom den i sig selv betydelige spredning af udgifterne på vandforsyningsområdet tages i betragtning, er udgiftsbyrden begrænset, og forskellene bliver betydeligt mindre end mange andre økonomiske forskelle inden for hovedstadsområdet, der f. eks. er betinget af vekslende kommunale og amtskommunale udskrivningsprocenter, forskelle i ejendomsvurderinger og grundskyldspromiller m.v.

For så vidt angår mulighederne for, uanset dette standpunkt, at opnå en ensartet vandpris i producentleddet i hovedstadsområdet skal udvalget bemærke, at der kan opnås en fuldstændig prisudjævning på produktionssiden ved en opkøbsordning, hvorved Hovedstadsrådet opkøber al vand, der produceres af kommunale og private anlæg, til kostprisen inklusive udgifter til forrentning og afskrivning, og derefter tilbagesælger det til kommunerne og de private anlæg. Hovedstadsrådets eventuelle overtagelse af områdets fælles vandforsyninger vil i forhold hertil ikke i sig selv umiddelbart fremme en udjævning af vandpriserne, idet en successiv overtagelse af de eksisterende vandforsyninger under alle omstændigheder må kombineres med en lignende opkøbsordning fra de ikke overtagne anlæg, og idet der kun på

længere sigt kan sigtes på en gradvis overtagelse af samtlige produktionsanlæg og hermed afvikling af den tilknyttede opkøbsordning.

Hovedstadsrådets eventuelle overtagelse af området fælles vandforsyninger må i givet fald efter udvalgets opfattelse indebære en øjeblikkelig overtagelse af visse anlæg, herunder formentlig Københavns vandforsyning og Gentofte vandforsyning samt visse andre større kommunale anlæg, som igen må danne grundlag for den videre udbygning af vandforsyningen, og idet der samtidig sigtes på en gradvis overtagelse af samtlige produktionsanlæg. Dette bør dog ikke omfatte mindre private fællesvandværker. Den endelige overtagelse vil indebære, at Hovedstadsrådet overtager samtlige indvindingsanlæg, vandbehandlingsanlæg, overordnede beholderanlæg og transportnet frem til kommunernes distributionsnet. Af hensyn til en tilfredsstillende planlægning og tilrettelæggelse af administrationen på vandforsyningsområdet må takten for en sådan overtagelse i givet fald overlades til Hovedstadsrådet. Udvalget har ikke kunnet nå til enighed om de økonomiske vilkår i forbindelse med en sådan eventuel overtagelse, og kan her henvide til sine overvejelser ovenfor i kapitel 3 B.

B. Udvalgets indstilling.

På baggrund af sine overvejelser finder udvalget det således ikke hensigtsmæssigt at gennemføre en overdragelse af hovedstadsområdet fælles vandforsyninger til Hovedstadsrådet, ligesom udvalget på baggrund af sine gennemførte undersøgelser ikke finder det hensigtsmæssigt at søge at opnå en ensartet vandpris i producentledet i hovedstadsområdet.

Udvalget her herved taget følgende forhold i betragtning:

1. at den faktiske prisforskel for den almindelige husstandsforbruger på årsbasis ikke er af større betydning - navnlig ikke, når hensyn tages til de betydelige større andre økonomiske forskelle inden for hovedstadsområdet, betinget af forskellige kommunale og amtskommunale udskrivningsprocenter, forskelle i ejendomsvurderinger og grundskyldspromiller,

2. at en prisudjævning kun med rimelighed vil kunne foretages i producentleddet, således at der alligevel ikke vil kunne opnås ensartede forbrugerpriser på grund af uensartede distributionsudgifter i de forskellige kommuner og uensartet praksis vedrørende afkrævning af udgifter til spildevandsafledning.

Udvalget er på den anden side enig i ønsket om at sikre den fornødne samordning af den eksisterende vandforsyning, at sikre en planmæssig udbygning og drift af vandforsyningen samt at sikre en hensigtsmæssig udnyttelse af eksisterende vandressourcer, ligesom man er enig i at sikre, at forskellene i de økonomiske udgifter i forbindelse med vandforsyningen ikke væsentligt forstørres i fremtiden.

På denne baggrund er udvalgets medlemmer enige om at søge gennemført en række ændrede styringsmuligheder m.v. for Hovedstadsrådet i forbindelse med den igangværende revision af vandforsyningsloven.

Udvalget skal derfor fremlægge følgende indstilling med udvalgets bemærkninger til de enkelte punkter:

Indstilling vedrørende ændrede styringsmuligheder m.v. for Hovedstadsrådet i forbindelse med vandforsyningslovens revision.

Formål

§ 1. De følgende bestemmelser har til formål:

- at sikre en hensigtsmæssig udnyttelse af eksisterende vandressourcer,
- at sikre en planmæssig udbygning og drift af vandforsyningen, og
- at sikre den fornødne samordning af den eksisterende vandforsyning i hovedstadsområdet.

Planlægning

§ 2. Hovedstadsrådet skal i overensstemmelse med den herom gældende lovgivning med bistand af kommunalbestyrelserne og

amtsrådene gennemføre undersøgelser over de vandmængder, der vil være til rådighed for kommunernes vandforsyning. På grundlag heraf udarbejder Hovedstadsrådet planer for den fremtidige vandforsyning under hensyntagen til den igangværende eller forventede udvikling.

- § 2.2. I vandforsyningsplanen fastsættes hovedretningslinierne for, hvorledes de enkelte dele af hovedstadsområdet skal forsynes med vand, hvorledes vandforsyningsanlæggene teknisk skal organiseres og drives, samt hvorfra vandet skal indvindes. Der angives herunder en tidsfølge for etableringen af fremtidige anlæg.
- § 2.3. Vandforsyningsplanen indgår som en del af grundlaget for miljøministerens udarbejdelse af de samlede planer for landets vandforsyning i overensstemmelse med reglerne i vandforsyningsloven.
- § 3. Kommunalbestyrelserne skal efter anvisning fra Hovedstadsrådet udarbejde planer og regler for, hvorledes vanddistribution i den enkelte kommune skal indrettes, eventuelt helt eller delvis i samarbejde med tilstødende kommuner. Planerne m.v. skal godkendes af Hovedstadsrådet.

Vandfordeling m.v.

- § 4. Hovedstadsrådet er berettiget til at fordele alle forekomster af grund- og overfladevand i det omfang, udnyttelsen af sådanne forekomster ikke allerede er tillagt private eller offentlige anlæg.
- § 5. Tilladelse til vandindvinding eller udvidelse eller ændring af en tidligere givet tilladelse skal, når den ansøgte indvinding omfattes af vandforsyningslovens §§ 13 og 36 meddeles af Hovedstadsrådet. Tilladelsen kan tidsbegrænses.
- § 5.2. Tilladelser til vandindvinding eller udvidelse eller ændring af en tidligere givet tilladelse meddeles af miljøstyrelsen, såfremt indvindingen skal foregå uden for hovedstadsområdet til brug inden for hovedstadsområdet.

- § 5.3. Behandlingen af sager om tilladelse til vandindvinding foregår i overensstemmelse med de gældende regler i vandforsyningsloven.
- § 6. Foruden til staten og en kommune kan tilladelse til vandindvinding meddeles til et fællesskab af kommuner, i henhold til et af miljøministeren godkendt regulativ.
- § 6.2. Ved ekspropriation kan der gives de vandforsyningsanlæg, som nævnes i stk. 1, ret til på fremmed grund at udføre prøveboringer og prøvepumpninger samt i forbindelse med en tilladelse til vandindvinding gives dem adkomst til fast ejendom og servitutter over anden ejendom med henblik på anlæggets udførelse og drift.
- § 6.3. Beslutning om ekspropriation træffes af Hovedstadsrådet efter forhandling med de berørte kommunalbestyrelser. Miljøministeren kan fastsætte nærmere regler for sagernes behandling.
- § 6.4. Hovedstadsrådet har tilsynet¹⁾ med de offentlige vandforsyningsanlæg til almen vandforsyning i overensstemmelse med vandforsyningslovgivningen. Tilsynets udøvelse tilrettelægges i et samarbejde mellem Hovedstadsrådet, de implicerede amtskommuner og Københavns og Frederiksberg kommuner.
- § 7. Private kan, når hensynet til befolkningens almindelige forsyning med vand ikke er til hinder for det, opnå tilladelse til vandindvinding, der omfattes af vandforsyningslovens §§ 13 og 36, efter forud indhentet erklæring fra kommunalbestyrelsen. Skal indvindingen ikke ske på egen grund, skal vedkommende grundejers samtykke foreligge. Drejer det sig om et anlæg til almen vandforsyning, skal planerne for værket og ledningsnettet forelægges kommunalbestyrelsen til udtalelse forinden Hovedstadsrådets tilladelse meddeles.

1) tilsynet omfatter:

- a) drikkevandskvalitetskrav,
- b) teknisk tilsyn med vandforsyningsanlæg,
- c) måling af vandforbruget og
- d) eventuelle nødvendige forbrugsrestriktioner.

- § 7.2. Kommunalbestyrelsen kan ved ekspropriation pålægge servitutter med henblik på ledningsføring til fordel for private vandforsyningsanlæg, som tjener til befolkningens almindelige forsyning med vand.
- § 7.3. Kommunalbestyrelsen fører tilsyn med de private vandforsyningsanlæg i overensstemmelse med vandforsyningslovens regler.
- § 8. Erstatning i anledning af ekspropriation fastsættes efter reglerne i vandforsyningsloven.
- § 9. Anmoder en kommune eller et kommunalt fællesskab i forbindelse med en ansøgning om tilladelse til vandindvinding for et nyt anlæg om, at dette gennemføres i fællesskab med andre kommuner, afgør Hovedstadsrådet efter indhentet udtalelse fra de pågældende kommuner, hvorvidt og i bekræftende fald efter hvilke retningslinier et fællesskab skal gennemføres, herunder eventuelt hvorledes planlægning, udførelse, finansiering, drift og bestyrelse af nyanlægget skal ske.
- § 10. Såfremt det skønnes nødvendigt af hensyn til den planmæssige udbygning af vandforsyningen og en hensigtsmæssig udnyttelse af de eksisterende vandressourcer, kan hovedstadsrådet foretage en ændret fordeling af allerede givne vandindvindingstilladelser og forsyningsområder, samt påbyde sammenlægning af forsyningsområder.
- § 10.2. Såfremt det skønnes afgørende nødvendigt, kan Hovedstadsrådet inddrage allerede givne tilladelser til vandindvinding.

Vandforsyningspligt m.v.

- § 11. Det er Hovedstadsrådets opgave at sikre en hensigtsmæssig udnyttelse af de eksisterende vandressourcer og tilvejebringelsen af de fornødne anlæg til forsyning med vand i overensstemmelse med det til enhver tid værende behov.

- § 12. Såfremt det skønnes nødvendigt for at sikre en planmæssig udbygning af vandforsyningen samt sikre en hensigtsmæssig udnyttelse af de eksisterende vandressourcer til drikkevandsforsyning, kan Hovedstadsrådet påbyde kommunalt samarbejde om vandforsyningen, ligesom Hovedstadsrådet kan påbyde samarbejde mellem kommunale og private vandværker samt mellem private fællesvandværker indbyrdes.
- § 12.2. Vilkårene i forbindelse med samarbejdet afgøres af Hovedstadsrådet efter forhandling med de berørte parter.
- § 13. Vandværker, som tjener til befolkningens almindelige forsyning med vand, er forpligtet til på rimelige vilkår at overtage forsyningen af samtlige ejendomme inden for anlæggets naturlige forsyningsområde.
- § 13.2. Uoverensstemmelser om omfanget af og vilkårene for den i stk. 1, nævnte forsyningspligt afgøres af Hovedstadsrådet.
- § 13.3. Hovedstadsrådet kan, såfremt det skønnes fornødent, pålægge en kommunal vandforsyning leveringspligt til bestemte områder.
- § 13.4. Ved et pålæg i henhold til stk. 3, om levering til områder udenfor kommunen skal ejeren af vandforsyningsanlægget i økonomisk henseende holdes skadesløs i alle forhold vedrørende leveringspligten, herunder for alle udgifter, der er forbundet med anskaffelse af de for sådan levering fornødne anlæg m.v. og udgifterne i øvrigt ved fremskaffelse og levering af vandet.
- § 14. Såfremt det skønnes nødvendigt for at sikre en rimelig vandforsyning kan Hovedstadsrådet pålægge udbygning af allerede eksisterende værker samt fastsætte vilkårene i denne forbindelse.
- § 14.2. Såfremt et privat vandforsyningselskab ikke finder at kunne opfylde et pålæg efter stk. 1, kan det kræve sig overtaget af kommunen.

- § 14.3. Vilkårene for den i stk. 2 nævnte overtagelse fastsættes i mangel af forlig af Hovedstadsrådet.

Prisfastsættelse

- § 15. Kommunalbestyrelserne fastsætter indenfor de enkelte kommuner vandafgiften for den enkelte forbruger.
- § 15.2. Enhver prisfastsættelse og senere ændringer heri indberettes til Hovedstadsrådet.
- § 15.3. Såfremt der i forbindelse med levering af vand fra en kommune til en anden, opstår uenighed om prisfastsættelsen, afgøres dette af Hovedstadsrådet.

Klage

- § 16. Kommunalbestyrelsernes og Hovedstadsrådets afgørelser kan indbringes for miljøstyrelsen.

Bemærkninger til bestemmelserne i indstillingen.

Diskussionsskitsens formålsbestemmelse angiver alene baggrunden for indholdet af skitsens øvrige bestemmelser, og skal ses på baggrund af, at der i forbindelse med den igangværende revision af vandforsyningsloven er et klart politisk ønske om at sikre den fornødne samordning af den eksisterende vandforsyning i den regionale myndighed, at sikre en planmæssig udbygning af vandforsyningen, samt at sikre en hensigtsmæssig udnyttelse af de eksisterende vandressourcer. Formålsparagraffen vil derfor senere indgå i en formålsparagraf for den reviderede vandforsyningslov, som ligeledes på landsplan må antages at komme til at indeholde en række af de i skitsen angivne ændrede styringsmuligheder m.v. på vandforsyningsområdet.

§ 2. Planlægningsbestemmelserne tilsigter ingen realitetsændring i forhold til gældende planlægningsbestemmelser i vandforsyningsloven og loven om regionplanlægning i hovedstadsområdet, og formuleringen af bestemmelserne er dels taget fra den gældende vandforsyningslov dels fra Hovedstadsreformudvalgets betænkning fra 1971. Det fremgår (allerede) af vandforsyningslovens § 6, at kommunalbestyrelserne skal bistå i planlægningsarbejdet, og endvidere er der allerede i dag et snævert samarbejde mellem Hovedstadsrådet og amtsrådene i hovedstadsområdet, og bestemmelserne fastsætter alene, at dette samarbejde også fremover kan finde sted.

Bistandsarbejdets nærmere omfang fastsættes således af Hovedstadsrådet, idet bestemmelsen dog forudsætter et vist samarbejde mellem Hovedstadsrådet, amtsrådene og kommunalbestyrelserne, der som udgangspunkt må bygge på de nuværende forhold. Tilsvarende gælder om udøvelsen af Hovedstadsrådets tilsyn med de offentlige vandforsyninger i henhold til § 6.4. Uoverensstemmelser om bistandens omfang kan indbringes for miljøstyrelsen.

§2.2. Fastsættelse af hovedretningslinierne for, hvorledes vandforsyningsanlæggene teknisk skal organiseres og drives, går dels på spørgsmålet om, hvorvidt vandforsyningen fremtidig skal være privat eller offentlig, og dels i det omfang

det er muligt, på et skøn om et fremtidigt samarbejde i henhold til skitsens § 12, eller fremtidige forsyningsområder, og de deraf følgende tekniske og organisatoriske krav.

- § 2.3. Svarer til den nugældende vandforsyningslovs § 7.
- § 3. Svarer til hovedstadsreformsudvalgets betænkning afsnit 3. 4. 2. og understreger kommunens ansvar for vanddistributionen indenfor den enkelte kommune. Plangodkendelsen må antages at være en forudsætning for udøvelse af andre af hovedstadsrådets kompetencer, jvf. § 13.3.
- § 4. Denne bestemmelse understreger, at der som udgangspunkt ikke foretages indgreb i allerede eksisterende rettigheder, hvorimod hovedstadsrådet kan fordele alle ikke-udnyttede vandressourcer. Selve ordet fordele skal ses i overensstemmelse med lov om et hovedstadsråd § 14, stk. 1 nr. 4, hvorefter hovedstadsrådet skal varetage vandfordelingen, og skal i øvrigt ses i sammenhæng med hovedstadsrådets øvrige beføjelser i diskussionsskitsen herunder § 13 stk. 3.
- § 5. Svarer til de allerede gældende regler efter vandforsyningsloven, idet adgangen til at tidsbegrænse tilladelser er medtaget for fuldstændighedens skyld, idet sådanne tilladelser allerede i vidt omfang tidsbegrænses. Tidsbegrænsede tilladelser vil i øvrigt svare til engelsk og tysk ret.
- § 6. Vedrører tilladelser til offentlige vandforsyningsanlæg og svarer i realiteten til den nugældende vandforsyningslovs § 14 stk. 1 og 2, idet dog bemærkes at for 6. 3's vedkommende er ekspropriationskompetencen henlagt til hovedstadsrådet, hvor den efter den nugældende vandforsyningslov ligger hos kommunalbestyrelsen efter vandforsyningslovens § 14 stk. 3. Ved denne ændring følger ekspropriationsmyndigheden, for så vidt angår offentlige værker, tilladelsesmyndigheden efter § 5.

§ 6.4. For at kunne realisere hovedstadsrådets effektive styring og planlægning af vandforsyningen og en hensigtsmæssig udnyttelse af vandressourcerne er hovedstadsrådet samtidigt tillagt tilsynet med de offentlige vandforsyningsanlæg til almen vandforsyning i overensstemmelse med vandforsyningslovgivningen. Tilsynet omfatter drikkevandskvalitetskrav, teknisk tilsyn med vandforsyningsanlæg, måling af vandforbruget og eventuelle nødvendige forbrugsrestriktioner. Det er samtidig, under hensyntagen til de nuværende forhold, indføjjet, at tilsynets udøvelse tilrettelægges i et samarbejde med amtsrådene og Københavns og Frederiksberg kommuner, da det praktiske tilsyn i vidt omfang kan forventes udøvet af disse for Hovedstadsrådet. Bestemmelsen sigter i denne forbindelse ikke på, at der i forbindelse med udøvelsen af tilsynet skal oprettes nye tilsynsadministrationer.

Se endvidere bemærkningerne til § 2.

§ 7. Bestemmelsen svarer til de gældende regler efter vandforsyningslovens § 15 stk. 1 og 2, idet bemærkes at kommunalbestyrelsen fortsat har ekspropriationsmyndighed for såvidt angår private vandforsyningsanlæg. Kommunalbestyrelsens tilsynsmyndighed efter 7.3 svarer til hovedstadsrådets tilsvarende tilsyn efter 6.4.

§ 8. Henviser blot til de nugældende regler.

§ 9. Svarer til vandforsyningslovens § 21.

§ 10. Ifølge denne bestemmelse kan hovedstadsrådet foretage en ændret fordeling af allerede givne vandindvindingstilladelser og forsyningsområder, samt påbyde sammenlægning af forsyningsområder. Endvidere kan hovedstadsrådet efter § 10, 2 inddrage allerede givne tilladelser til vandindvinding. Som det er anført i bestemmelsen skal den ses på baggrund af hovedstadsrådets ansvar for gennemførelse af en planmæssig udbygelse af vandforsyningen og en hensigtsmæssig udnyttelse af de eksisterende vandressourcer.

De hensyn der ligger bag denne skønsmæssige beføjelse er således teknisk/økonomiske hensyn i forbindelse med vandforsyningsudbygning og udnyttelse af vandressourcerne samt økologiske hensyn m.v. Det fremgår af bestemmelsen, at der skal mere tungtvejende argumenter til for at kunne inddrage allerede givne tilladelser til vandindvinding. Det skal understreges, at bestemmelsen ikke sigter på spørgsmålet om en eventuel ensretning af vandeksportpriser.

- § 11. Bestemmelsen understreger alene hovedstadsrådets opgave set på baggrund af formålsbestemmelsen, lov om et hovedstadsråd, og skitsens øvrige kompetencer til hovedstadsrådet.
- § 12. Denne bestemmelse om mulighed for at påbyde samarbejde mellem vandforsyninger er ny, og må ses som en nødvendig følge af formålsbestemmelserne. Bestemmelsen sigter ikke på vandprisspørgsmålet, og vilkårsfastsættelsen efter stk. 2 drejer sig om det egentlige samarbejde mellem to eller flere parter, men ikke det udadvendte spørgsmål om vandprisfastsættelser, ved f.eks. vandeksport som henhører under reglerne i § 15.
- § 13. Bestemmelsen svarer til den nugældende vandforsyningslov § 23, idet dog bemærkes, at bestemmelsen her er udvidet til også at omfatte offentlige vandforsyningsanlæg. Baggrunden for denne udvidelse er, at der har vist sig et behov for en sådan udvidelse på baggrund af en række foreliggende sager.

Københavns kommune har i et ændringsforslag foreslået en tilføjelse til § 13, hvorefter kommunale vandforsyninger dog kan forlange, at distribueringen af vandet indenfor en anden kommunes grænser sker ved vedkommende kommunes foranstaltning. Hensat til Hovedstadsrådets ansvar for en planmæssig udbygning, drift og samordning af vandforsyningen i regionen, er det dog næppe hensigtsmæssigt at overlade en sådan kompetence til den enkelte kommunale vand-

forsyning, idet der samtidig kan henvises til § 13.4., hvorefter anlæggets ejer skal holdes skadesløs ved sådanne leveringer.

§ 13.3. Denne bestemmelse er en tydeliggørelse af udvidelsen af § 13, stk. 1, og skal ses i sammenhæng med hovedstadsrådets øvrige beføjelser, samt plangodkendelsen efter § 3. Den omhandlede leveringspligt kan således dreje sig om levering til områder både i og udenfor kommunen. Ved levering til andre kommuner forudsættes det, at mere detailprægede spørgsmål, herunder opkrævning af betaling, forestås af modtagerkommunen.

§ 13.4. Svarer i hovedtræk til vandforsyningslovens § 22, stk. 3, idet den omhandlede skadesløsholdelse ved leveringspligt i henhold til § 13.3 for så vidt angår "i alle forhold" sigter på nye omkostninger alene med henblik på den pålagte levering.

Bestemmelsen skal her ses på baggrund af, at det efter skitsens § 15 er kommunalbestyrelsen i forbrugskommunen, der fastsætter vandafgiften for de enkelte forbrugere, således at det leverende vandværk ikke har sikkerhed for dækning af sine udgifter alene gennem vandafgiften m.v. I øvrigt skal det om den nugældende vandforsyningslovs § 22, stk. 3 bemærkes, at det udtales i folketingsudvalgets betænkning af 1969, at ministeren har oplyst overfor udvalget, at reglen i § 22 ikke skal ses som udslag af et almindeligt princip for leveringsvilkår fra et fælles vandforsyningsanlæg i et udviklingsområde, og at man antagelig i en række fremtidige tilfælde, hvor der skal oprettes vandværker i sådanne områder, vil undlade at give den oprettende kommune eneret til bestemte vandmængder; man vil tværtimod forpligte kommunen til at levere vand fra værket til andre kommuner, som værket ligger naturligt for, i det ubestemte omfang, kommunerne får brug for vandet. I så fald må alle kommunerne senere deltage i videreudbygning af vandforsyningen til en fælles pris for det pågældende og senere værker. Prisregler-

ne i § 22 har herefter kun betydning, hvor der allerede er givet eller fremtidig måtte blive givet en kommune eneret til en bestemt vandmængde.

Københavns kommune har i et alternativ forslag ønsket at udvide princippet i vandforsyningslovens § 22, stk. 3 til at omfatte pålæg om samarbejde og udbygning samt levering indenfor kommunen. Udgifterne i denne forbindelse må dog ses på baggrund af kommunens ansvar for vandforsyningen indenfor sine egne grænser, og mulighed for selv at fastsætte vandafgifter m.v., jfr. skitsens § 15.

§ 14. Også denne bestemmelse skal ses i sammenhæng med formålsbestemmelsen samt hovedstadsrådets beføjelser i henhold til § 10 og § 13, stk. 1 og 3, idet disse bestemmelser ellers kunne blive illusoriske i visse tilfælde. Bestemmelser går alene på en faktisk fysisk udbygning af allerede eksisterende værker, men derimod ikke på spørgsmål omkring finansiering, afskrivningstakt m.v. i forbindelse med udbygningen.

§ 14.2. Såfremt private vandforsyninger ikke finder at kunne opfylde pålæg i henhold til § 13 eller § 14 vil vandforsyningselskabet formentlig i lighed med de nugældende regler kunne træffe beslutning om nedlæggelse.

Efter § 14.2. kan selskabet imidlertid kræve sig overtaget af kommunen, hvis det ikke finder at kunne foretage den krævede udbygning efter § 14.1. Med vendingen "af kommunen" sigtes på den kommunale vandforsyning i den kommune, hvor det private vandforsyningsanlæg er beliggende. Såfremt der ikke i kommunen findes en kommunal vandforsyning må en sådan i givet fald kunne kræves oprettet.

§ 15. Denne bestemmelse understreger, at det er den enkelte kommunalbestyrelse der indenfor kommunen fastsætter vandprisen for den enkelte forbruger. Vandprisfastsættelsen og senere ændringer heri skal dog indberettes til hovedstadsrådet.

For så vidt angår private fællesvandforsyninger sker prisfastsættelsen i forbindelse med kommunalbestyrelsens godkendelse af regulativ med tilhørende takstblad for vandforsyningen, og efter indstilling fra og forudgående drøftelse med vandværkets bestyrelse.

§ 15.2. Den omhandlede indberetning af prisfastsættelsen til Hovedstadsrådet, medfører ikke en forpligtelse for rådet til at underkaste den enkelte prisfastsættelse en nærmere vurdering, ligesom der heller ikke tænkes at skulle gives en egentlig godkendelse af fastsættelsen. Derimod må det efter bestemmelsen forudsættes, at Hovedstadsrådet i givet tilfælde vil kunne optage en drøftelse med en kommunalbestyrelse, såfremt rådet måtte finde en prisfastsættelse for umiddelbar urimelig, og at spørgsmålet i tilfælde af uenighed må kunne forelægges miljøstyrelsen i henhold til § 16.

§ 15.3. Udvalget har her, på baggrund af sine drøftelser, været enig om, at uenighed om vandprisfastsættelsen i forbindelse med vandleverance fra én kommune til en anden skal kunne afgøres af en tredje instans, og et flertal i udvalget har her peget på Hovedstadsrådet.

§ 16. Svarer til de gældende regler.

Indenrigsministeriets repræsentant i udvalget har tilsluttet sig udvalgets indstilling, idet det dog bemærkes, at ifølge loven om et Hovedstadsråd § 14, skal Hovedstadsrådet varetage planlægning af vandforsyningen samt efter bemyndigelse fra ministeren for forureningsbekæmpelse varetage vandfordeling og forestå udbygning og drift af vandforsyningen. Formålet med denne bestemmelse har været at tillægge Hovedstadsrådet flest mulige differentierede beføjelser - herunder også muligheden for selv at bygge vandindvindingsanlæg - med henblik på at sikre det samlede områdes vandforsyning.

Indenrigsministeriets repræsentant har som følge heraf

anført, at man som udgangspunkt ville foretrække en løsning, hvorefter Hovedstadsrådet var berettiget til at fordele og i givet fald udnytte alle forekomster af grund- og overfladevand, i det omfang udnyttelsen af sådanne forekomster ikke allerede var tillagt private eller offentlige anlæg. Indenrigsministeriet har dog samtidig anført, at man, under hensyn til de styringsmuligheder der foreslås tillagt Hovedstadsrådet, ikke på indeværende tidspunkt vil have afgørende indvendinger mod, at Hovedstadsrådets kompetence på dette område begrænses i forhold til, hvad der oprindeligt har været tanken. Indenrigsministeriet har dog samtidig understreget, at der dermed ikke er sket en opfyldelse af hovedstadsrådslovens målsætning inden for vandforsyningsområdet som beskrevet i § 14 i loven om et Hovedstadsråd, og at det kan blive aktuelt at tage spørgsmålet op til fornyet overvejelse i forbindelse med en kommende revision af hovedstadsrådsloven.

Mindretalsudtalelser.

Et medlem af udvalget, civilingeniør Hans Kaaris, Hovedstadsrådet, finder det i forbindelse med indstillingens § 4, hvorefter Hovedstadsrådet er berettiget til at fordele alle forekomster af grund- og overfladevand, nødvendigt, at der herudover også gives Hovedstadsrådet en subsidiær mulighed for selv at udnytte vandforekomster i hovedstadsområdet og herved for en selvstændig vandforsyningsdrift.

" Fire medlemmer af udvalget, overborgmester Egon Weidekamp, Københavns kommune, borgmester Lilly Helveg Petersen, Københavns kommune, borgmester A. Støhr Johansen, Frederiksberg kommune, og borgmester Jørgen Gotfredsen, Gentofte kommune, har i forbindelse med indstillingens § 15.3. fastholdt ønsket om, at spørgsmål om uenighed om vandprisindestillingen i forbindelse med levering af vand fra én kommune til en anden skal kunne indbringes for en voldgiftsret, idet Hovedstadsrådet må opfattes som et politisk magtorgan. Bestemmelsen foreslås herefter udformet således:

15.3. Såfremt der, i forbindelse med levering af vand fra én kommune til en anden, opstår uenighed om prisfastsættelsen, kan spørgsmålet af en af parterne indbringes for en voldgiftsret.

Voldgiftsretten sammensættes således, at hver af de implicerede kommuner udpeger en partsrepræsentant til voldgiftsretten, ligesom miljøstyrelsen udpeger en partsrepræsentant.

Voldgiftsrettens formand udpeges af præsidenten for Højesteret.

Formanden afgør som opmand sagen.

Voldgiftsrettens kendelse er endelig.

De samme fire medlemmer har i forbindelse med bemærkningerne, p. 67, til indstillingens § 13.4. ønsket præciseret, at bestemmelsen efter deres opfattelse skal skadesløsholde en kommune, der leverer vand til en anden kommune, for alle omkostninger, der har været forbundet med fremskaffelse og levering af det pågældende vand, således også levering af vand fra eksisterende anlæg."

København, den 11. marts 1977.

Bent Sørensen	Holger Waage	Hans Kaaris
Egon Weidekamp	Lilly Helweg Petersen	Jørgen Gotfredsen
C. T. Winkel	Jette Mersing	A. Stæhr Johansen
Sv. Aa. Madsen	Frode Hansen	Hans Andersen
Bent Pedersen	Ib Juul	Peter Hansen
Inger Vaaben	Helge Odel (formand)	Ole Jacobsen

/ Erling Rørdam

Ulf Tvenstrup

Indholdsfortegnelse over bilagshæfte I til betænkning afgivet af udvalget til undersøgelse af problemerne omkring vandforsyningen i hovedstadsområdet

=====

- Bilag 1: Københavns kommunes notater af 12. december 1974 og 23. januar 1975 med 2 kortbilag, udarbejdet af advokat Horten.
- Bilag 2: Redegørelse af august 1975 fra Gentofte kommune vedrørende problemstillingen i forholdet mellem Gentofte kommunes vandforsyning og Hovedstadsrådet i relation til dets opgaver i forbindelse med vandforsyningen i hovedstadsområdet (med 2 bilag).
- Bilag 3: Notat af 6. oktober 1975 fra Københavns amtskommune om hovedstadsrådets vandforsyning, specielt forholdet mellem Hovedstadsrådet og Københavns vandforsyning.
- Bilag 4: Notat af oktober 1975 om etablering af en fælles vandforsyningspolitik under Hovedstadsrådet, udarbejdet af professor Steen Leth Jeppesen og lektor Niels Lauritsen, Danmarks Forvaltningshøjskole.
- Bilag 5: Københavns kommunes notat (III) af 2. december 1975 om hovedstadsrådets vandforsyning, udarbejdet af advokat Horten.
- Bilag 6: Diskussionsskitse af 12. januar 1976 vedrørende et eventuelt forslag til lov om hovedstadsrådets vandforsyning.
- Bilag 7: Notat II af 14. januar 1976 om hovedstadsrådets vandforsyning, udarbejdet af Københavns amtskommune.
- Bilag 8: Notat af januar 1976 om godtgørelsesproblemet i forbindelse med etableringen af en fælles vandforsyningspolitik under Hovedstadsrådet, udarbejdet af Danmarks Forvaltningshøjskole.
- Bilag 9: Notat af januar 1976 om etablering af en fælles vandforsyningspolitik under Hovedstadsrådet, udarbejdet af Danmarks Forvaltningshøjskole.

- Bilag 10: Skrivelse af 29. januar 1976 fra Foreningen af Vandværker på Sjælland vedrørende udvalgets kommissorium og problemer anskuet ud fra de private vandværkers standpunkt, vedlagt statistiske oplysninger vedrørende 172 mindre sjællandske vandværker.
- Bilag 11: Redegørelse af 2. februar 1976 fra Gentofte kommune i tilslutning til og supplerende Københavns kommunes notat af 2. december 1975 udarbejdet af advokat Horten.
- Bilag 12: Notat af 5. februar 1976 om Hovedstadsrådets eventuelle overtagelse af kommunale vandforsyningsanlæg i hovedstadsområdet set i relation til grundlovens § 73, udarbejdet af udvalgets sekretariat.
- Bilag 13: Københavns kommunes notat IV af 11. marts 1976 om hovedstadsområdets vandforsyning.
- Bilag 14: Notat af 19. marts 1976 fra Foreningen af Vandværker på Sjælland vedrørende mulighederne for at opnå en ensartet vandpris i producentleddet.
- Bilag 15: En redegørelse af 6. april 1976 fra det tekniske underudvalg for de afgifter, der har betydning ved udligning af vandpriserne i hovedstadsområdet.
- Bilag 16: En beskrivelse af 6. april 1976 fra det tekniske underudvalg af produktionssystem og distributionssystem ved vandforsyning, bilag 4 tegninger.
- Bilag 17: En redegørelse af 6. april 1976 fra det tekniske underudvalg for mulige tekniske/administrative fordele og ulemper ved en målsætning, der sigter på en prisudjævning i henholdsvis producentleddet og i forbrugerleddet.
- Bilag 18: Notat af april 1976 om godtgørelsesproblemet i forbindelse med etableringen af en fælles vandforsyningspolitik under Hovedstadsrådet, udarbejdet af Danmarks Forvaltningshøjskole.

- Bilag 19: Sekretariatets bemærkninger af 22. marts 1976 til Københavns kommunes notat IV af 11. marts 1976, pkt. H.
- Bilag 20: Notits af 27. april 1976 fra Københavns amtskommune om ekspropriationsretlige grundsætningers eventuelle anvendelighed ved eventuel overførelse til Hovedstadsrådet af de kommunale vandforsyningsanlæg m.v. i regionen, samt følgeskrivelse af 30. april 1976.
- Bilag 21: Notat C af 30. april 1976 fra Foreningen af Vandværker på Sjælland om udvalgets kommissorium og problemerne anskuet ud fra de private vandværkers standpunkt.
- Bilag 22: Supplement af 25. maj 1976 fra Foreningen af Vandværker på Sjælland til tidligere notat C af 30. april 1976.
- Bilag 23: Københavns kommunes notat V af 22. juni 1976 om Hovedstadsrådets vandforsyning, specielt vedrørende Forvaltningshøjskolens notat af april 1976 om godtgørelsesproblemet.
- Bilag 24: Notat D af 23. juli 1976 fra Foreningen af Vandværker på Sjælland vedrørende overdragelse af hovedstadsområdet fælles vandforsyning - specielt den private sektor - til Hovedstadsrådet.
- Bilag 25: Notat af november 1976 om resultater af miljøstyrelsens vandprisundersøgelse, udarbejdet af Danmarks Forvaltningshøjskole.
- Bilag 26: Diskussionsskitse II af 30. november 1976 om overvejelser vedrørende styringsmuligheder m.v. for Hovedstadsrådet i forbindelse med vandforsyningslovens revision.

Fu 00-109

Betænkning + 2 bilag
70 kr. inkl. moms
ISBN 87-503-2188-9 kpl.
ISBN 87-503-2189-7